

НАУКА БЕЗ КОРДОНІВ
МІЖНАРОДНІ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

*VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція*

«ТРАВНЕВІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ»

Тези доповідей

Частина 1

31 травня 2018 р.

Дніпро

2018

УДК 0.82

ББК 94.3

Травневі наукові читання: VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: тези доповідей, Дніпро, 31 травня 2018 р. – Ч. 1. – Дніпро: НБК, 2018 – 74 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на VII міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Травневі наукові читання». Для науковців, аспірантів, здобувачів, викладачів та студентів вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ.

Оргкомітет інтернет-конференції не несе відповідальності за матеріали опубліковані в збірнику. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Всі матеріали надані в авторській редакції та виражають персональну позицію учасника конференції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Лантух А. С., Мусунов Д. А., Ришкова И. С. Особенности определения загрязненности металлопродукции неметаллическими включениями.....	5
Лисяк Г. В. Особливості формування офісних просторів.....	7
Михайлишин Б. І., Щепанський М. І. Дослідження гідратоутворення в привибійній зоні діючих газових свердловин.....	10
Тараненко С. О., Унрод В. І., Столяренко Г. С. Вплив механічного стресу на фізичні та електрохімічні властивості шпінелі $\text{LiNi}_{0,5}\text{Mn}_{1,5}\text{O}_4$	15

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

Гера О. В. Переваги і ризику запровадження обігу сільськогосподарських земель в Україні.....	19
Полуніна О. В., Майборода В. П. Листкова поверхня саджанців яблуні залежно від способу створення двох провідників і висоти окулірування.....	22

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Кучеренко О. А., Федоров Є. Є. Дослідження методів розпізнавання емоційної забарвленості мовлення на підставі штучних нейронних мереж.....	26
Луцюк О. Г. Автоматизація процесу резервування та моніторингу замовлень у ресторанах.....	32
Смірнов А. В. Дослідження системи обліку вантажообігу у порту	34
Чекулаєва К. Є. Дослідження алгоритмів стиснення текстової інформації.....	39

Шевченко В. В., Шуляк Ю. Л. Комп'ютерні технології в системі фахової підготовки майбутніх педагогів.....	43
---	----

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Лук'янчук Л. Я. Культурна глобалізація та принципи сучасної культурної політики в Україні.....	49
Ющенко П. А. Теоретико-методологічні аспекти дослідження політики пам'яті в незалежній Україні.....	61

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Бурка А. В. Місце та роль міждержавних договорів, угод при врегулюванні відносин щодо соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання.....	65
Віцінгловська І. П. Правова природа санації боржника як системи заходів оздоровлення суб'єкта підприємницької діяльності.....	70

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

ОСОБЕННОСТИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЗАГРЯЗНЕННОСТИ МЕТАЛЛОПРОДУКЦИИ НЕМЕТАЛЛИЧЕСКИМИ ВКЛЮЧЕНИЯМИ

Лантух А. С.,

аспирант кафедры металлургии стали

Национальная металлургическая академия Украины

г. Днепр, Украина

Мусунов Д. А.,

аспирант кафедры металлургии стали

Национальная металлургическая академия Украины

г. Днепр, Украина

Ришкова И. С.,

аспирантка кафедры металлургии черных металлов

Днепропетровский государственный технический университет

г. Каменское, Украина

Процесс производства стали неизбежно связан с контактом металлического расплава с оксидными и газовыми фазами. Ввиду этого, содержание в расплаве неметаллических включений различной природы, особенно на финишных этапах производства оказывает значительное влияние на качество металлопродукции, макро- и микроструктуру и, соответственно, на ее эксплуатационные свойства [1].

Одним из этапов сертификации металлопродукции является определение содержания в ней неметаллических включений. В

отечественной практике металлургического производства нормирование методов и методик определения количества неметаллических включений в металлопродукции регламентируется *ГОСТом 1778-70* [2]. В соответствии с ним определено, что анализ загрязненности металлопродукции неметаллическими включениями осуществляется путем отбора темплетов непосредственно от готовой продукции. Определение количества неметаллических включений осуществляется методами сравнения со стандартными шкалами; подсчетом общего количества единичных включений на единицу площади; установлением объемной концентрации неметаллических включений; линейного подсчета строчных включений. Особенности, указанных методов оценки, загрязненности металлов и сплавов неметаллическими включениями является невозможность учета отдельных точечных нитридных и карбидных включений, а также определение общего уровня загрязненности металла неметаллическими включениями по максимальному балу наиболее загрязненного участка темплета.

В зарубежной практике наиболее распространенным стандартом, регламентирующим оценку загрязненности стали неметаллическими включениями является *ISO 4967-79* [3]. В соответствии с указанным нормативным документом применяются такие же методы контроля и оценки загрязнения металлов и сплавов неметаллическими включениями, как и в соответствии с *ГОСТом 1778-70*. При этом существенным отличием в оценке загрязненности металла неметаллическими включениями заключается в том, что уровень загрязненности определяется по максимальному размеру единичного включения, которое присутствует на темплете (для всех типов неметаллических включений).

Ввиду указанных выше аспектов металлопродукция, сертифицированная в соответствии с *ГОСТом 1778-70*, не соответствует параметрам качества в соответствии с *ISO 4967-79*. При этом усложняется

реализация стальных изделий на международных рынках и ухудшается конкурентоспособность отечественных металлургических предприятий [4]. Существенным шагом для повышения конкурентоспособности отечественной металлопродукции и защиты отечественного производителя необходимо усовершенствование отечественной нормативной базы. При этом для защиты отечественного производителя уже на современном этапе необходима сертификация отечественной металлопродукции в соответствии с *ГОСТом 1778-70*, а импортируемую металлопродукцию необходимо сертифицировать в соответствии с *ISO 4967-79*.

Литература:

1. Материаловедение и технология конструкционных материалов. Учебное пособие. Часть 1. Материаловедение. Стандарт третьего поколения / В. М. Александров. – Архангельск: Северный (Арктический) федеральный университет, 2015. – 327 с.
2. ГОСТ 1778-70
(<http://www.gostrf.com/normadata/1/4294835/4294835064.pdf>)
3. ISO 4967-79 (<https://www.iso.org/standard/10985.html>)
4. Булеев И. П. Горно-металлургический комплекс Украины: состояние и перспективы развития / Економічний вісник Донбасу. – № 3 (29). – 2012. – С. 79-86

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОФІСНИХ ПРОСТОРІВ

Лисяк Г. В.,

*співробітник кафедри архітектурного проектування
Національний університет «Львівська політехніка»*

На сьогоднішній день більшість населення працює у невиробничій сфері економіки. У різних країнах світу цей відсоток людей відрізняється, але в розвинених його частинах становить більше 50%. Під час проектування офісних будівель є багато норм та правил, проте всі вони залежать від сфери діяльності працівника. Метою даного дослідження являється, все ж таки, визначити конкретні нормативи та рекомендації щодо проектування офісних споруд та їх просторів.

Подібні до офісів будівлі можна побачити ще у Давньому Єгипті. Приміщення, призначені для адміністративних робіт, почали поступово відокремлюватись від житлових площ власників і створювати великі центральні осередки. У Давньому Римі чиновники працювали у зосереджених будівлях на міському форумі (базиліки, курії). Новий погляд на формування архітектурного простору, для адміністративної роботи, дала сім'я Фуггерів, Аугсбург, Німеччина. Козімо ді Медічі, провівши у Флоренції адміністративну реформу, фактично зосередив усю адміністрацію винятково у центральній частині міста. Назва профінансованої ним галереї Уффіці, яку запроєктував Джорджо Вазарі у 1560-ті роки, пізніше стала основою для англійського слова «*office*».

Офіс – не житлове приміщення, яке належить фірмі, установі, де міститься його виконавчий орган. В офісі міститься штаб-квартира, де перебуває керівництво та офіційне представництво фірми [1]. Під час проектування офісних будівель повинно широко порушуватись питання психології сприйняття архітектурної форми та простору. Визначати особливості сприйняття архітектури офісів, які мають декілька аспектів, також є важливим питанням. Перший аспект – психофізіологічне сприйняття архітектури, як фізично-існуючої реальності з матеріальними властивостями, які їй притаманні. Цей аспект визначається, перш за все,

біологічною системою сприйняття людини. Другий – визначається естетичним сприйняттям архітектури відповідно до поняття краси і включає сприйняття композиції об'єкту, його структури і через структуру – образної виразності.

Офісні будівлі відносять до різних категорій, загалом їх, умовно, можна визначити три: А, Б, В. Категорія А – найвища з них, зазвичай, такий офіс розташований в центральній частині міста і орендна плата такого найдорожча. Категорія Б – призначена для використання службовців та основного складу працівників, орендна плата таких офісів на рівень нижча. Їх розташовують в модернізованих адміністративних чи промислових будівлях ХХ століття та в інших можливих місцях. Категорія В – найнижча із них. Зазвичай такі офіси розташовуються в приміщеннях, які з самого початку не були призначені для такої діяльності та в найменш престижних районах, тому орендна плата таких є найнижчою [2]. На початку ХVІІІ століття було сформовано три основних типи розпланування офісних будівель: розміщення вздовж коридору, навколо центрального приміщення та атріуму, прикладом таких планувань є Палац Уффіці, Монадок біддінг в Чикаго та інші. Якщо раніше офіси були багатопверхові і з великою кількістю вікон та перегородок, то зараз вони, навпаки, трансформуються в більш просторі та малоповерхові будівлі. Такі зміни пояснюються тим, що психофізіологічне сприйняття роботи більш привабливе, коли людина не має «рамок», тобто відсутній чіткий поділ, який візуально запобігає будь-якій монотонності.

Облаштуваючи внутрішній простір, насамперед необхідно забезпечити зручні умови роботи, причому дуже важливим аспектом є вибір матеріалів. В офісі можна використовувати різні матеріали – як природні, так і штучні, але вони повинні бути гігієнічними, міцними та естетичними. Підлога, залежно від конструктивного рішення, може

включати в собі інженерні мережі. Її конструкція повинна забезпечувати належний шумозахист, тепловий комфорт та інші, не менш важливі, аспекти. Стелю, переважно, в офісах монтують підвісну, а вікна можуть бути будь-яких форм та розмірів.

Отже, офісні будівлі повинні передбачати такі функції як: відпочинок, харчування, спорт та інші. Все менше і менше офісні будівлі стають бути подібними на такі, якими ми привикли їх бачити, інформаційні технології дозволяють працювати будь-де і будь-коли, тому слід зважати на прогрес не тільки у будівлях, під час проектування, а й у технологіях.

Література:

1. Офіс [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Офіс>
2. Класифікація офісної нерухомості [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://stb.sumy.ua/nerухomist/klasifikaciya-ofisnoi-nerухomosti.html>

ДОСЛІДЖЕННЯ ГІДРАТОУТВОРЕННЯ В ПРИВИБІЙНІЙ ЗОНІ ДІЮЧИХ ГАЗОВИХ СВЕРДЛОВИН

Михайлишин Б. І.,

студент Інституту нафтогазової інженерії

Івано-Франківський національний

технічний університет нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна

Щепанський М. І.,

асистент кафедри розробки та експлуатації

В даній роботі розглядаються умови утворення гідратів в привибійній зоні пласта діючої газової свердловини та визначення радіуса утворення гідратів в ПЗП.

Актуальність проблеми: Утворення гідратів у системах видобування, збирання, промислового підготовлення і транспортування газу, а також у свердловині і в привибійній зоні пласта (ПЗП) є технологічним ускладненням, особливо для родовищ з холодним кліматом. При порушенні встановленого безгідратного режиму роботи при видобуванні та транспортуванні можливим є утворення гідратних корків у свердловині та в ПЗП. У зв'язку з цим потрібно передбачати заходи щодо попередження процесу їх утворення або відкладання у вигляді суцільних і несучільних корків, а проблема утворення гідратів виникає майже на кожному родовищі.

Гідрати.

Гідрати – це тверді кристалічні тіла утворені молекулами газу і молекулами води при певному тиску та температурі.

Газогідрати утворюються при зниженні температури, при підвищенні тиску газу за наявності в ньому водяної пари [1].

Газові гідрати можуть утворюватися у стовбурах свердловин, в шлейфах (колектори), головних ділянках трубопроводу, газорозподільчих станціях, внутрішньопромислових та магістральних трубопроводах, в устаткуванні заводської обробки і переробки газу та в привибійній зоні газового пласта.

З практичної точки зору важливим є питання визначення розмірів можливої області накопичення гідратів і встановлення безгідратного режиму роботи свердловини в ПЗП.

В привибійній зоні пласта гідрати можуть утворюватись при:

1. Зниженні температури газу в привибійній зоні нижче зрівноважуючої в результаті високої депресії тиску при відборі газу.
2. Закачуванні в пласт охолодженої води під час буріння чи ремонту свердловин.
3. Закачуванні охолодженого газу в підземне сховище.
4. Охолодженні привибійної зони в результаті інтенсивного випаровування високолетучих інгібіторів гідратоутворення [2].

Гідрати починають утворюватися в привибійній зоні пласта при дебіті до $2,14 \text{ м}^3/\text{с}$ – на стінках свердловин, а при дебіті близько $7 \text{ м}^3/\text{с}$ радіус утворення гідратів в привибійній зоні пласта збільшується до 1,25 м.

Визначення радіуса області можливого утворення гідратів.

При продуваннях, дослідженнях та експлуатації газових свердловин ряду родовищ можуть бути призначені такі відбори, що термодинамічні параметри газу, який припливає, будуть близькими до рівноважних умов гідратоутворення. Перевищення цих відборів призводить до збільшення ролі вторинних факторів гідратоутворення, які впливають на швидкість накопичення гідратів у привибійній зоні газового пласта [2].

Для оцінки величини радіуса області можливого утворення гідратів для будь-якої свердловини задається рядом відборів газу (депресія тиску на найбільшому відборі повинна бути меншою від гранично допустимої депресії тиску на пласт із умови руйнування скелета породи та підтягування конуса підшовних вод) і визначаємо радіус циліндричної області можливого утворення гідратів при кожному відборі.

Для розрахунку радіуса області утворення гідратів газів у привибійній зоні продуктивного пласта необхідно мати такі дані: [1]

- а) фільтраційні коефіцієнти A і B у рівнянні припливу газу;
- б) пластовий тиск $P_{пл}$ і температуру $T_{пл}$;
- в) склад газу;
- г) теплоємності порід-колекторів та газу.

Для визначення радіуса утворення гідратів в привибійній зоні пласта потрібно побудувати 2 температурні криві: рівноважну гідратоутворення і фактину, яка залежить від величини пластової температури, дебіт газу що видобувається і температурної депресії в ПЗП. Точка перетинання цих кривих визначає радіус гідратоутворення. Криві встановлюються експериментально для кожного конкретного родовища.

Наближене встановлення безгідратного режиму роботи привибійної зони пласта.

Наближена методика встановлення температурного (безгідратного) режиму роботи привибійної зони пласта полягає в наступному. В умовах можливого гідратоутворення в привибійній зоні технологічний режим роботи свердловини повинен забезпечити її максимальну продуктивність і гранично допустиму депресію тиску на пласт, якщо відсутні інші фактори, які обмежують ці параметри. Максимальний дебіт свердловини в разі небезпеки гідратоутворення можна отримати за умови, якщо вибійний тиск P_e і вибійна температура T_e відповідно рівні рівноважному тиску P_p і температурі T_p гідратоутворення, тобто:

$$P_e = P_p \text{ і } T_e = T_p; \quad (1)$$

де P_p і T_p – відповідно рівноважний тиск і рівноважна температура гідратоутворення.

Використовуючи рівняння припливу можна визначити зміну дебіту свердловини в часі τ при заданій умові гідратуутворення за формулою [1]:

$$Q(\tau) = \frac{-A + \sqrt{A^2 + 4B \left(\frac{T_{пл} - T_D}{\varepsilon_{ic}(\tau)} + 2P_p \right)}}{2B} \quad (2)$$

де A , B – коефіцієнти фільтраційного опору, τ – час, $\varepsilon_{ic}(\tau)$ – коефіцієнт Джоуля-Томсона.

З огляду на те, що температура пласта в процесі розробки практично залишається постійною, зміну температури в пласті визначаємо за формулою [1]:

$$T_B(\tau) = T_{пл} - \varepsilon_{ic}(\tau) * (P_{пл}(\tau) - P_B(\tau)) \quad (3)$$

де $P_{пл}(\tau)$, $P_B(\tau)$ – відповідно поточні пластовий і вибійний тиски; $\varepsilon_{ic}(\tau)$ – коефіцієнт Джоуля-Томсона, який визначається за відносною густиною газу, тиском $P_{пл}(\tau)$ і тиском $P_B(\tau)$ із ентальпійної діаграми.

Висновок: Технологічний режим розробки свердловин на покладах з охолодженими пластами повинен виключати можливість утворення гідратів в пласті, так як циклічне утворення і розкладання гідратів в пласті призведе до руйнування привибійної зони пласта, утворення великих каверн і, як наслідок, до руйнування свердловин. Для надійної роботи свердловини потрібно провести визначення розмірів можливої області накопичення гідратів і провести встановлення безгідратного режиму роботи свердловини в ПЗП. При утворенні гідратів в привибійній зоні пласта і в стовбурі свердловин найбільш ефективний спосіб локального підігріву газу на забої з подальшою його регенерацією.

Література:

1. В. С. Бойко, Р. В. Бойко. Видобування і транспортування гідратуотворювальних природних і нафтових газів, Івано-Франківськ – 2010 С. 337-348
2. Ю. Ф. Макогон. Газові гідрати, попередження їх утворення і використання, – М. Недра, 1985, С. 232

**ВПЛИВ МЕХАНІЧНОГО СТРЕСУ НА ФІЗИЧНІ ТА
ЕЛЕКТРОХІМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ШПНЕЛІ $\text{LiNi}_{0,5}\text{Mn}_{1,5}\text{O}_4$**

Тараненко С. О.,

*магістрант кафедри хімічних технологій та водоочищення
Черкаський державний технологічний університет
м. Черкаси, Україна*

Унрод В. І.,

*кандидат технічних наук, доцент кафедри
хімічних технологій та водоочищення,
академік Української Технологічної Академії
Черкаський державний технологічний університет
м. Черкаси, Україна*

Столяренко Г. С.,

*доктор технічних наук, професор,
завідувач кафедри хімічних технологій та водоочищення
Черкаський державний технологічний університет
м. Черкаси, Україна*

Нікель марганцеві шпінелі (LNMO) вважаються перспективними матеріалами для застосування в високовольних літій-іонних акумуляторах [1, с. 23-24]. Матеріали типу шпінель отримують переважно керамічним або мокрим хімічним методом, де спосіб синтезу матеріалу впливає на морфологію, структуру та розмір часток в порошках. Дослідження показали, що шпінелі, отримані керамічним методом, характеризуються неоднорідністю матеріалу (різні розміри та морфологія кристалів, побічні продукти), що має значний вплив на стабільність при циклюванні [2, с. 89-90; 3, с. 1631]. Механічний стрес при обробці шпінелей може призвести до збільшення площі поверхні порошку; до утворення мікронапруги в кристалах [4, с. 121-123].

В цій роботі було застосовано механічний спосіб впливу, щоб дослідити ефект механічного навантаження на матеріал та його електрохімічні характеристики. Матеріал було синтезовано методом спікання оксиду нікеля, оксиду мангана та карбонату літія при 800°C. Середній розмір часток синтезованого матеріалу становив 7 мікрометрів. Отриманий продукт було подрібнено в кульовому планетарному млині. При цьому середній розмір часток подрібненого порошку було зменшено до 600 нанометрів.

Подрібнений порошок досліджувався за допомогою скануючого електронного мікроскопу, рентгенівської дифрактометрії та раманівської спектроскопії. Катодні листи готувались на алюмінієвій підкладці, на яку наносилась суспензія, що складалась з активного матеріалу (80%), ПВДФ (10%), технічного карбону (10%), та органічного розчинника NMP.

Експериментальні напівкомірки було зібрано, використовуючи металічний літій (анод), скловолоконний сепаратор та LP30 в якості електроліту. Експериментальні комірки були протестовані за допомогою гальваностату/потенціостату (гальваностатичний цикл із обмеженням потенціалу).

Отримані результати показують відмінність подрібненого та неподрібненого матеріалу. Дані рентгенівської дифрактометрії та раманівської спектроскопії вказують на наноприроду отриманого порошку з невеликим напруженням в кристалічній ґратці. Порівняльні електрохімічні виміри подрібненого матеріалу мають значно нижчі показники розрядної ємкості та стабільності циклювання. Спостерігається підвищена деградація подрібненого матеріалу під час електрохімічного вимірювання в порівнянні з вихідним матеріалом.

В цілому було встановлено, що механічне навантаження істотно впливає на електрохімічні характеристики, що може бути спровоковане деформацією в кристалах, дестабілізацією зв'язків Mn-O при інтеркаляції/деінтеркаляції та побічними реакціями електроліту [4, с. 121-123; 5, с. 176].

Література:

- 1 Luo X. Improvement of the electrochemical performance of spinel $\text{LiNi}_0.5\text{Mn}_1.5\text{O}_4$ by stabilization of the electrode/electrolyte interfaces with the electrolyte additive / Xinjiang Luo. // *Alloys Compounds*. 2018. – Nr. Supplement C, – P. 23-30.
- 2 Yi T. F. Key strategies for enhancing the cycling stability and rate capacity of $\text{LiNi}_0.5\text{Mn}_1.5\text{O}_4$ as high-voltage cathode materials for high power lithium-ion batteries/ Ting-Feng, Yi Jie Mei, Yan-Rong Zhu. // *Journal of Power Sources*. 2016. – Nr. 320. – P. 120-126.
- 3 Börner M. Comparison of Different Synthesis Methods for $\text{LiNi}_0.5\text{Mn}_1.5\text{O}_4$ – Influence on Battery Cycling Performance, Degradation, and Aging/ Markus Börner, Philip Niehoff, Britta Vortmann, Sascha Nowak, Martin Winter, Falko M. Schappache. // *Journal Energy Technology*. 2016. Volume 4, Issue 12, – P. 1631-1640.

4 Kozawa T. Insertion of lattice strains into ordered $\text{LiNi}_{0.5}\text{Mn}_{1.5}\text{O}_4$ spinel by mechanical stress: A comparison of perfect versus imperfect structures as a cathode for Li-ion batteries / Takahiro Kozawa, Takeshi Murakami, Makio Naito. // *Journal of Power Sources*, 2016. – Volume 320, Nr. Supplement C, – P. 120-126.

5 Сычева В. О. Литий-марганцевые шпинели: пути повышения стабильности и энергоемкости / Сычева В. О., Чуриков А. В. // *Электрохимическая энергетика*. 2009. – Т. 1,-№4. – С. 175-187.

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

ПЕРЕВАГИ І РИЗИКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОБІГУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

Гера О. В.,

кандидат технічних наук,

доцент кафедри землевпорядкування та кадастру

Івано-Франківський національний

технічний університет нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна

Землі, придатні для сільськогосподарського використання, як би патетично це не звучало, без сумнівів є найбільшим багатством держави. Болюче питання, яке супроводжує реформування земельних відносин у державі ось уже більше п'ятнадцяти років, – мораторій на продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Фактично увесь цей період відсутній обіг земель такої цільової групи. Політичні та громадські діячі відстоюють протилежні точки зору щодо вирішення цього питання, лобіюючи при цьому кожен свої інтереси. У той час як пересічним громадянам складно розібратись у ситуації, яка склалась.

Для початку слід зазначити, що заборона (мораторій) продавати, дарувати, іншим способом відчужувати земельні ділянки сільськогосподарського призначення вперше встановлена пунктом 15 Перехідних положень Земельного кодексу України № 2768-III від 25 жовтня 2001р., що набув чинності з 1 січня 2002р. [2]. Відтермінування реалізації права на відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення мало ще багато етапів, зокрема, у 2008, 2010, 2011, 2012,

2015, 2016, 2017 роках, із незначними змінами та доповненнями. Аналізуючи стан справ, можна визначити такі причини:

- побоювання хаосу – після виділення у 1999р. колишнім працівникам колгоспів та радгоспів земельних паїв, якими вони могли вільно розпоряджатися, земельний ринок лише почав формуватися, тому мораторій був необхідністю, і планувався тільки до 2005р.;
- вигідність для сільськогосподарських виробників – дрібні фермери, яких в Україні понад 40 тисяч, на даний момент виступають проти зняття мораторію. А також існують побоювання корупційних схем, щодо земель державної власності, які можуть використовуватись посадовими особами після зняття мораторію;
- недостатня компетентність та обізнаність селян у питаннях земельної реформи;
- пересторога виникнення ситуації, коли земля стане сконцентрована у власності великих агрохолдингів (особливо іноземних), що спричинить нераціональне та виснажливе її використання.

Але є інший бік медалі. Категорія «власність» відрізняється від тимчасового використання чи оренди саме можливістю розпоряджатися об'єктом власності. Поняття власності неоспірне і захищене законом у всьому цивілізованому світі. А в нашій державі виходить, що обмежене на законодавчому рівні [3]. У травні 2018р. Європейський суд з прав людини визнав мораторій на продаж сільськогосподарських земель в Україні порушенням прав людини. Міжнародний валютний фонд теж неодноразово наполягав на упровадженні ринку землі сільськогосподарського призначення.

Відсутність вільного обігу землі – це не лише обмеження прав власників. Якщо немає ринку землі, то невідома реальна її вартість. Сьогодні селяни змушені здавати в оренду свої паї за низьку орендну плату, переважно навіть у натуральному, а не грошовому вигляді.

Земельні ресурси використовуються нераціонально та непродумано, оскільки немає зацікавленого власника, щоб працювати і господарювати на довгу перспективу.

Зараз зареєстровано у ВРУ та розглядаються кілька законопроектів щодо обігу земель сільськогосподарського призначення [5]. Усі вони потребують ретельного доопрацювання. Крім того, доцільно розглянути досвід зарубіжних країн у вирішенні цього питання, перейняти деякі положення (відтермінувати операції з нерезидентами, обмежити купівлю значних площ одним суб'єктом господарювання, заборонити швидкий перепродаж ресурсів тощо [1; 4]), щоб уникнути розвитку негативних сценаріїв.

Література:

1. Баян А. В. Земельні реформи у постсоціалістичних країнах Східної Європи / А. В. Баян // Економіка АПК. – 2001. – №11. – С. 115-118.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3.
3. Кулинич П. Ф. Об'єкти земельних правовідносин в Україні: теоретичний аспект / П. Ф. Кулинич // Право України. – 2014. – № 5. – С. 142-155.
4. Мартин А. Як регулюються ринкові земельні відносини у Польщі? / А. Мартин, О. Коник // Землевпорядний вісник. – 2011. – №3. – С. 26-29.
5. Про обіг земель сільськогосподарського призначення : проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60724.

**ЛИСТКОВА ПОВЕРХНЯ САДЖАНЦІВ ЯБЛУНІ ЗАЛЕЖНО ВІД
СПОСОБУ СТВОРЕННЯ ДВОХ ПРОВІДНИКІВ І ВИСОТИ
ОКУЛІРУВАННЯ**

Полуніна О. В.,

*аспірантка кафедри плодівництва і виноградарства
Уманський національний університет садівництва
м. Умань, Україна*

Майборода В. П.,

*кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри плодівництва і виноградарства
Уманський національний університет садівництва
м. Умань, Україна*

Яблуня найпоширеніша культура в структурі плодкових насаджень України (55%) [1]. Новітні технології вирощування плодів яблуні, що полягають у створенні малооб'ємних насаджень, придатних для механізованого обрізування, проріджування квіток і збирання врожаю, є головним інструментом підвищення продуктивності насаджень. Закладання ущільнених насаджень потребує використання якісного кронованого садивного матеріалу.

В Італії було створено саджанці Vibaum®, які мають два провідники – одномірні як за висотою, так і за діаметром; на кожному провіднику по три-чотири гілки довжиною близько 15-20см із генеративною брунькою на верхівці [2, с. 18-19].

Новозеландськими вченими доведено, що двопровідникові саджанці схильні до кращого закладання генеративних утворень [3, с. 404-410].

Stefano Musacchi (США) серед переваг двопрвідникових саджанців називає спрощення формування добре освітленої та провітрюваної «плодової стіни» з рівномірним розміщенням плодів по всій кроні, що в цілому сприяє значному зростанню продуктивності насаджень [4, с. 763-769].

З огляду на зростання цікавості до конструкції саду типу Vibaum® постає завдання у вивченні способів поліпшення технології вирощування двопрвідникових саджанців яблуні.

Методика досліджень. Дослідження параметрів листової поверхні двопрвідникових саджанців яблуні сорту Флоріна на підщепі 54-118 залежно від способу створення двох првідників і висоти окулірування проводили в другому полі плодового розсадника НВВ Уманського НУС в 2017 році.

Забезпечували створення двох првідників наступними способами: окуліруванням однією брунькою з послідуочим прищипуванням пагона на висоті 10 см (контроль), окуліруванням однією брунькою з послідуочим прищипуванням пагона на висоті 20 см, супротивним окуліруванням двома бруньками, а також супротивним (почерговим) окуліруванням двома бруньками зі зміщенням їх на 5 см відносно одна одної по осі підщепи. Окулірування виконували на рівні 10 і 20 см (контроль) від рівня ґрунту.

Повторність досліду чотириразова, варіанти із 25 рослинами на обліковій ділянці (100 рослин у варіанті) розміщували методом рендомізованих повторень. Операції садіння, догляду за рослинами та обліки виконували згідно загальноприйнятої для зони технології [5; 6] та методик [7; 8].

Результати досліджень. В ході досліджень встановлено вплив способу створення двох првідників і висоти окулірування на кількість

листіків, площу листкової пластинки та загальну листкову поверхню двопровідникових саджанців яблуні.

Одним із головних показників, який впливає на загальну асиміляційну поверхню та розвиток рослин, є кількість листя. У 2017 році середнє значення показника облистяності двопровідникових саджанців яблуні сорту Флоріна на підщепі 54-118 становило 100 листків на рослину. Супротивне окулірування двома бруньками на висоті 10 см від рівня ґрунту сприяло збільшенню кількості листя до 103 шт./рослину, що на 6 шт./рослину більше в порівнянні з окуліруванням однією брунькою на висоті 10 см від рівня ґрунту і послідуєчим прищипуванням пагона на висоті 10 см.

Збільшенню кількості листя двопровідникових саджанців сприяв фактор «спосіб створення провідників», частка впливу якого становила 30%. Значно менше, але істотно (12%) вплинув на значення показника облистяності фактор «висота окулірування».

Площа листкової пластинки є важливим показником у характеристиці листкової поверхні. Істотне збільшення площі листкової пластинки ($НІР_{05}=3,3 \text{ см}^2$) на 23% до контролю було відмічено у варіанті з почерговим окуліруванням двома бруньками на висоті 10 см, де значення показника становило 36 см^2 .

Загальна листкова поверхня в рамках дослідю коливалась в межах від 5,5 до 7,3 тис. $\text{м}^2/\text{га}$ ($НІР_{05}=0,8 \text{ тис. м}^2/\text{га}$). Максимальне значення показника отримано за почергового окулірування двома бруньками на висоті 10 см, що на 25% перевищувало контроль. Фактор «висота окулірування» не чинив істотного впливу на зміну величини показника. Найбільший вплив (60%) на зростання загальної листкової поверхні двопровідникових саджанців спричинено фактором «спосіб створення провідників».

Висновки. Вирощування двопровідникових саджанців яблуні сорту Флоріна на підщепі 54-118 супротивним окуліруванням двома бруньками на висоті 10 см над рівнем ґрунту дозволяє збільшити кількість листя до 103 шт./рослину. Застосування почергового окулірування двома бруньками на висоті 10 см сприяє збільшенню площі листкової пластинки на 23%, а загальної листкової поверхні – на 25% в порівнянні до контролю.

Література:

1. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду у 2017 році. Статистичний бюлетень. 2017. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 18.06.2017)
2. Bibaum® – fruit tree with two equivalent leaders. European Fruit Magazine, 2012. no. 5. pp. 18-19.
3. Van Hooijdonk B. M. et al. Nursery tree design modifies annual dry matter production of newly grafted Royal Gala apple trees // Scientia Horticulturae. – 2015. – Vol. 197. – P. 404-410.
4. Musacchi, S. (2007) BIBAUM®: a new training system for pear orchards. X International Pear Symposium, 2007. Vol. 800, pp. 763-769.
5. ДСТУ 7039:2009 Саджанці зерняткових культур. Технології вирощування. Загальні вимоги. Держспоживстандарт України, 2011. 13 с.
6. Татаринев А. Н. Садоводство на клоновых подвоях. К.: Урожай, 1988. 207 с.
7. Кондратенко П. В., М. О. Бублик. Методика проведення польових досліджень з плодовими культурами. К.: Аграрна наука, 1996. 95 с.
8. Карпенчук Г. К., Мельник А. В. Учеты, наблюдения, анализы, обработка данных в опытах с плодовыми и ягодными растениями: Методические рекомендации. Умань, 1987. 115 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ РОЗПІЗНАВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ ЗАБАРВЛЕННОСТІ МОВЛЕННЯ НА ПІДСТАВІ ШТУЧНИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ

Кучеренко О. А.,

студентка факультету комп'ютерних наук і технологій

Донецький національний технічний університет

м. Покровськ, Україна

Федоров Є. Є.,

доктор технічних наук, доцент,

завідувач кафедри комп'ютерних наук

Донецький національний технічний університет

м. Покровськ, Україна

Актуальність дослідження. В даний час у сучасній вітчизняній та світовій практиці активно ведуться розробки інтелектуальних систем розпізнавання емоційного стану людини за голосом. Особливу важливість такі дослідження мають для забезпечення безпеки громадян при визначенні істинних намірів зловмисника, який заявляє погрози телефоном. На сьогоднішній день сучасні інтелектуальні системи розпізнавання емоційного стану людини за голосом не забезпечують високу вірогідність розпізнавання. Це приводить до того, що заходи, направлені на забезпечення безпеки громадян, можуть бути проведені неефективно.

Постановка задачі дослідження. Метою роботи є підвищення вірогідності розпізнавання емоційного стану людини за голосом. Для досягнення мети були поставлені та вирішені наступні задачі:

- проведення аналізу існуючих методів розпізнавання;
- проведення аналізу існуючих мовних ознак;
- вибір критеріїв оцінки ефективності нейромережної моделі розпізнавання;
- виконання чисельних досліджень для вибору штучної нейронної мережі розпізнавання та визначення структури її моделі.

Основний матеріал. Існуючі методи та моделі розпізнавання емоційного стану людини за голосом зазвичай засновані на прихованих харківських моделях (ПММ), алгоритмі динамічного програмування DTW, штучних нейронних мережах та мають один або декілька із перерахованих нижче недоліків [1-6]:

- тривалість навчання;
- зберігання великої кількості еталонів звуків або слів, а також вагових коефіцієнтів;
- тривалість розпізнавання;
- необхідність великої кількості навчальних даних.

Оскільки використання штучних нейронних мереж при розпізнаванні дає відчутну перевагу, яка полягає в наступному: взаємозв'язки між факторами досліджуються на готових моделях; не потребуються ніякі припущення щодо розподілу факторів; апріорна інформація про фактори може бути відсутньою; початкові дані можуть сильно корелювати, бути неповними або зашумленими; можливий аналіз систем з високим ступенем нелінійності; швидка розробка моделі; висока адаптивність; можливий аналіз систем з великою кількістю факторів; не потребується повний перебір усіх можливих моделей; можливий аналіз

систем з неоднорідними факторами, то в статті буде використовуватися нейромережний спосіб розпізнавання.

В статті було обрано чотири архітектури нейромереж для подальшого порівняння та вибору найбільш ефективної методології. Так, було обрано наступні види нейромереж: багатошаровий персептрон (MLP), нейромережу на основі радіально-базисних функцій (RBF), машини опорних векторів з ядром у якості багатошарового персептрона (SVM-MLP) та з ядром радіально-базисних функцій (SVM-RBF). Вважається, що задача визначення емоційного забарвлення мовлення має гарну роздільність класів, тому використання названих нейромереж є виправданим. Розглянемо кожен з нейронних мереж.

Багатошаровий персептрон (MLP), який є нерекуррентною статичною багатошаровою ШНМ (штучною нейромережею), що містить один або більше прихованих шарів і вихідний шар. Класи поділяються гіперплощинами. Для MLP використовується навчання на основі корекції помилок (навчання з учителем), при цьому найчастіше застосовується алгоритм зворотного поширення (ЗП). Це ітеративний градієнтний алгоритм навчання, який забезпечує мінімізацію середньоквадратичної помилки. Для оптимальної структури MLP з сигмоїдальною функцією кількість нейронів в кожному прихованому шарі повинна дорівнювати кількості вхідних нейронів.

Нейромережа на основі радіально-базисних функцій (RBF) відноситься до не рекуррентних статичних двошарових штучних нейронних мереж, класи якої поділяються гіперсферами (в порівнянні з багатошаровим персептроном), а не гіперплощинами, проте вихідний шар є лінійним. Найбільш ефективним алгоритмом навчання даної нейромережі є алгоритм навчання на основі корекції помилок (навчання з учителем) для вибору центрів RBF та налаштування вагів.

Вибір підмножини навчальних даних для нейронної мережі SVM є основною ідеєю створення машини опорних векторів. Обрана підмножина визначає стійкі властивості усієї навчальної вибірки. Алгоритм навчання нейромережі SVM відноситься до алгоритмів навчання з учителем та забезпечує мінімізацію функції Лагранжа, а також в основі даного алгоритму закладена ідея мінімізації емпіричного ризику, тобто помилок навчання. Обрані архітектури нейромережі SVM (ядро з радіально-базисною функцією та ядро у вигляді двошарового перцептрон), є найпоширенішими структурами даної нейромережі. Процес навчання є майже аналогічним для обох архітектур, головна різниця полягає в розрахунку ядра мережі.

Для приведених вище штучних нейронних мереж важливу роль має вибір кількості прихованих шарів. Було вирішено, що багатошаровий перцептрон та машини опорних векторів міститимуть один прихований шар, а нейромережа RBF за замовчанням містить два прихованих шари. Далі необхідно визначити кількість прихованих нейронів для MLP та RBF і кількість прихованих опорних векторів для SVM-MLP та SVM-RBF аби максимально зменшити середньоквадратичну помилку при отриманні результатів моделювання.

Кількість вихідних нейронів дорівнюватиме трьом, що відповідає трьом класам з визначення класифікації емоцій: негативні, нейтральні та позитивні емоції.

Ідентифікація параметрів моделей наведених вище штучних нейронних мереж підпорядковане критерію середнє квадратичної помилки.

Для визначення емоційного стану людини за голосом, окрім способу розпізнавання, важливу роль грає система мовленнєвих ознак, при чому дані ознаки відповідають вхідним нейронам нейромережі. Найбільш поширеними системами ознак є зміна інтенсивності звуку,

подовження ударних голосних та приголосних, зміна звуковисотного та наявність контрастно-реєстрового діапазонів інтонування, порушення єдиноударності слова, зміна мовного ритму та темпу, тремтіння голосу, невпевнена мова та сміх. Основне завдання отримання ознак емоційної складової мови полягає в тому, щоб перетворити звукову хвилю в такий простір ознак, у якому безліч об'єктів одного класу буде згруповано разом, а безліч об'єктів альтернативних класів буде максимально розрізнено. На даному етапі можна виділити чотири групи об'єктивних ознак, що дозволяють розрізняти мовні зразки: спектрально-часові, кепстральні, амплітудно-частотні і ознаки нелінійної динаміки. Дослідники даної області виділяють різну кількість основних ознак мовного сигналу. Зважаючи на обчислювальні можливості до проведення експерименту біло обрано десять головних ознак мовного сигналу, що належать до трьох перших названих груп, це – нормалізоване середнє значення спектру, нормалізований час перебування сигналу в смугах спектру, відносна потужність спектра мови, нормалізовані величини варіацій огинаючих спектра, коефіцієнти кроскореляції, тривалість та висота сегменту фонем, мелчастотні кепстральні коефіцієнти (MFCC), інтенсивності, амплітуди, енергії сигналу, частоти основного тону, формальні частоти.

Для проведення експерименту біло відібрано близько 1000 зразків емоційно забарвлених мовних сигналів, що відповідали емоціям щастя, подиву, відризи, суму, страху, злості та нейтральним емоціям. При проведенні експериментів також було взято від двох прихованих нейронів в нейромережах до п'ятдесяти. Якщо поступово збільшувати кількість прихованих нейронів, то можна добитися суттєвого зменшення вірогідності помилки результатів. Залежність вірогідності помилки від кількості прихованих нейронів є експоненціальною та вже при двадцяти нейронах простежується чітка позитивна динаміка отриманих результатів.

Таким чином, при проведенні дослідження вдалося досягнути наступних результатів. Нейронна мережа MLP показує результативність у 80,6%, нейромережа RBF дає правильний результат у 84,8% випадків, нейромережа SVM-MLP – 91,1%, а нейронна мережа SVM-RBF має найвищий показник в 95,1%. Відповідно при використанні нейромережі MLP вірогідність помилки розпізнавання емоційної забарвленості мовлення становить 19,4%, при використанні мережі RBF помилка складає 15,2%, при нейромережі SVM-MLP – 8,9%, а при використанні мережі SVM-RBF вірогідність помилки є найменшою і становить 4,9%.

Висновки.

Наукова новизна. В статті для розпізнавання емоційного стану людини за голосом проведено чисельне дослідження штучних нейронних мереж. В результаті дослідження була обрана штучна нейронна мережа SVM-RBF та визначена її структура, а також було обрано систему ознак.

Практичне значення. Система розпізнавання емоційного стану людини за голосом, що була розроблена на основі запропонованого способу, може бути використана в системах забезпечення безпеки, а також в системах людино-машинного спілкування для різноманітних галузей.

Література:

1. Осовский С. Нейронные сети для обработки информации / С. Осовский. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 344 с.
2. Хайкин С. Нейронные сети: полный курс / С. Хайкин. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2006. – 1104 с.
3. Комарцова Л. Г. Нейрокомпьютеры / Л. Г. Комарцова, А. В. Максимов. – М.: Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2002. – 320 с.
4. Каллан Р. Основные концепции нейронных сетей / Р. Каллан. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2001. – 288 с.

5. Малла С. Вэйвлеты в обработке сигналов / С. Малла. – М.: Мир, 2005. – 671 с.
6. Федоров Е. Е. Методология создания мультиагентной системы речевого управления: монография / Е. Е. Федоров. – Донецк: изд-во «Ноулидж», 2011. – 356 с.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ РЕЗЕРВУВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ЗАМОВЛЕНЬ У РЕСТОРАНАХ

Луцюк О. Г.,

студент Інституту комп'ютерних наук

та інформаційних технологій

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

На сьогоднішній день готельно-ресторанний бізнес, знаходиться на стадії активного розвитку. З кожним днем збільшується конкуренція на ринку послуг, що зумовлює впровадження інновацій та нових технологій, для збільшення доходу та підвищення інтересу до закладу [1].

Вміння берегти свій час та якісно його розподіляти завжди цікавило людство. Ні для кого не секрет, що іноді пошук вільного місця у хороших ресторанах займає чимало часу. З огляду на те, автоматизація даного процесу є важливою науково-практичною роботою.

У наш час існує множина засобів, які дозволяють замовляти їжу, резервувати столики у ресторанах, замовляти банкети, орендувати приміщення не виходячи з дому. Найпопулярнішими є додатки та сервіси мережі інтернет [2]. Аналіз існуючих засобів показав, що необхідними функціями, які необхідно забезпечити є: підбір ресторану в залежності від

поставленої мети, моніторинг замовлень, надійне зберігання особистих даних та захист від несанкціонованого доступу.

Для того, щоб показати роботу системи автоматизації процесу резервування та моніторингу замовлень у ресторанах, доречно побудувати діаграму типу «сутність-зв'язок» (Рис. 1).

Рис. 1. ER-діаграма за допомогою Case засобів (нотація Чена)

Фактично за допомогою ERD здійснюється деталізація сховищ даних проєктованої системи, а також документуються сутності системи та засоби їхньої взаємодії, включаючи ідентифікацію об'єктів, важливих для предметної області (сутності), властивостей цих об'єктів (атрибутів) і їхніх відношень з іншими об'єктами (зв'язків). Незалежна сутність являє незалежні дані, що завжди наявні в системі [3].

Метою створення діаграми «сутність-зв'язок» є забезпечення більш чіткого способу збору даних та представлення тієї інформації, яка буде зберігатись у базі даних. Діаграму будують використовуючи людську мову, за для зрозумілості представленої інформації.

Отже, для покращення інтересу до закладу та збільшення доходу, доречним є впровадження інновацій та нових технологій. Впровадження системи для автоматизації резервування столиків та моніторингу замовлень у ресторані, дозволить з легкістю резервувати столики не виходячи з дому. Такі системи будуть зручні не тільки для клієнтів але й для ресторанів, адже резервування проходить автоматично та економить час працівників.

Література:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 36.
2. П'ятницька Г. Т. Інноваційні ресторани технології: основи теорії: Навч. посіб. для вищ. навч. закл./ Г. Т. П'ятницька., Н. О. П'ятницька – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 250с.
3. Arnott D. Positioning: Redefining the Concept / David Arnott // Warwick Business School. – 1993. – № 8. – 24 p.

ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ВАНТАЖООБІГУ У ПОРТУ

Смірнов А. В.,

студент факультету комп'ютерних наук та технологій

Донецький національний технічний університет

м. Покровськ, Україна

Вступ. Передумовою для ефективного управління інформацією є її цілеспрямований відбір з орієнтацією на оперативні процеси. Для цього необхідні прогресивні засоби. Вони повинні полегшувати підбір інформації та надавати можливість керівництву швидко отримувати індивідуальний доступ до необхідних даних.

На сьогодні без автоматизованих інформаційних управляючих систем важко уявити собі учбовий процес в школі або університеті, ефективну роботу в будь-якій фірмі, на підприємстві, в банку або в держустанові. Практично скрізь інформаційна система являє собою інтегровану систему, яка включає в себе базу даних та програмну частину [1].

Морські торговельні порти – це складні виробничі системи, що функціонують на стиках морського із залізничним, автомобільним, річковим і трубопровідним видами транспорту, що здійснюють початкові та кінцеві операції транспортних перевезень.

У відповідності зі складністю структури та безліччю виробничих операцій управління морським портом містить цілий комплекс облікових і управлінських завдань, що вимагають комп'ютеризації. В укрупненому вигляді до них можна віднести:

- ведення обліку диспетчерської служби про прибуття суден та їх відбуття;
- облік переробки вантажів у порту;
- ведення журналу переміщення суден, включаючи вантажні судна, допоміжний флот і технічний флот;
- облік стоянок суден та операцій стоянкового часу;
- ведення вахтового журналу диспетчерської служби.

Опис роботи існуючої ІС. На даний момент робота морського порту здійснюється наступним чином:

- при прибутті судна до порту працівники диспетчерської реєструють

відомості про нього у журналі рейсів та передають їх до експедиторської контори;

- експедитор займається управлінням розвантаженням контейнерів з судна та заносить інформацію про відвантажені контейнери у відповідний журнал, потім контейнери доставляються на склад;
- працівники складу приймають контейнери, розвантажують вантажі, що містяться в них, і реєструють інформацію про прийняті грузи у формі прибуткових накладних [2].

Відділ статистики збирає наведену вище інформацію та на основі неї формує звітну документацію.

На основі даного опису складена діаграма бізнес процесів, вона наведена на рис. 1.

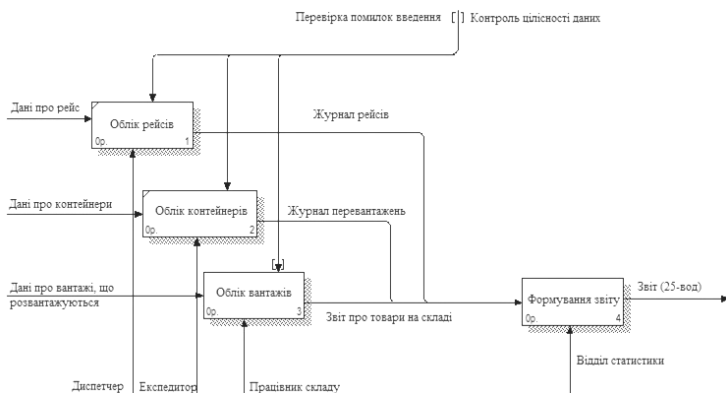

Рис. 1. Діаграма бізнес-процесів

Виявлення проблем існуючої ІС. В існуючій системі, яка використовується для обліку вантажообігу, немає особливих недоліків в плані якості збору та обробки інформації.

Слід виділити ті недоліки, які є основними факторами нестабільної роботи системи [3].

Так як більшість роботи виконується вручну, в існуючій системі можна виявити наступні проблеми:

- складність паперового документообігу;
- помилки при заповненні документації;
- трудомісткість збору статистичних даних та формування звітної документації.

Також було складено схему документообігу. Зазначена схема наведена на рис. 2.

Рис. 2. Схема документообігу

Мета та задачі дослідження. Метою розробленої підсистеми є автоматизація обліку документів усіх типів на етапі внутрішньопортового експедионування контейнерів, що дозволить:

- підвищити оперативність отримання та достовірність облікової інформації про надходження й переміщення контейнерних вантажів у

морському порту;

- удосконалити облік, розширити та посилити контроль за переміщенням і розташуванням контейнерів;
- удосконалити та впорядкувати своєчасність і правильність отримання звітних документів;
- скоротити трудомісткість облікових і розрахункових робіт, підвищити продуктивність роботи працівників диспетчерського відділу та складу;
- збільшити якість, надійність і актуальність даних, що збираються, та аналітичних даних для подальшого перетворення в звіти.

Основними завданнями, виконання яких має забезпечити підсистема є:

- наповнення довідковими даними існуючої системи;
- введення інформації про прихід суден;
- введення інформації про розвантажені контейнери;
- введення інформації про розвантажені вантажі;
- формування всіх необхідних накладних;
- формування статистичної звітності.

Висновки. Було досліджено системи обліку вантажообігу морського порту, що містить функції ведення журналів рейсів, контейнерів та вантажів, а також збирання статистичної інформації і формування звітної документації.

Література:

1. Автоматизированная система управления внешнеторговыми перевозками (АСУ «ГРУЗОВОЙ ЭКСПРЕСС»). URL: <http://scbist.com/wiki/30522-avtomatizirovannaya-sistema-upravleniya-vneshnetorgovymi-perevozkami-asu-gruzovoi-ekspress.html> (дата звернення: 30.05.2018).
2. Вильский Г. Б. Управление морским портом / Г. Б. Вильский,

И. Н. Гончаров, Ю. Ю. Крук, Е. Д. Крушкин. Одесса: Фенікс, 2010. 428 с.

3. Оптимизация и автоматизация системы управления морским портом на предприятии «Ильичевский морской торговый порт» URL: <http://consulting.1c.ru/projects-view.jsp?id=344857> (дата звернення: 30.05.2018).

ДОСЛІДЖЕННЯ АЛГОРИТМІВ СТИСНЕННЯ ТЕКСТОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Чекулаєва К. Є.,

студентка факультету комп'ютерних наук та технологій

Донецький національний технічний університет

м. Покровськ, Україна

Вступ. Під поняттям інформаційні ресурси розуміється продукт інтелектуальної діяльності частини працездатного населення, яка є найбільш творчо активною і кваліфікованою. Стрімке збільшення обсягів інформаційних ресурсів наприкінці ХХ століття призвело до введення нових понять, таких як «інформаційна революція» та «інформаційний вибух». Початок поточного століття ознаменувався зростанням інформаційного потоку, який перевищує попередні показники в 30 разів. Це обумовлює необхідність розробки і використання абсолютно нових інструментів та методів сприйняття, обробки, передачі, поширення та зберігання інформації, які стануть ефективною заміною застарілих засобів і зможуть функціонувати в режимі реального часу з великими потоками інформації.

Реалізація цієї мети на сьогоднішній день представлена на основі комп'ютерів. Така інформаційна індустрія дозволила здійснити перехід

від паперових засобів обміну інформацією до технологій, що реалізують передачу даних за допомогою електронної пошти, відеотелефонів, телеконференцій, факсимільної передачі документів, супутникового зв'язку, локальних і глобальних мереж передачі даних, інформаційно-пошукових систем, банків і баз даних, автоматизованих робочих місць [1, с. 145].

Актуальність питання щодо економного зберігання і передачі даних обумовлена великим інформаційним потоком, існуючим на сьогоднішній день. Поставлена задача по стисненню даних в системах управління базами даних (СУБД) надає практичну користь, яка виражена в скороченні фізичного обсягу баз даних. Значна частина вартості апаратури була витрачена на підсистеми вводу-виводу, що дозволило досягти суттєвої економії при належному інтегруванні методів стиснення в СУБД без втрат даних.

Задачі дослідження. Дане дослідження ставить своїм завданням вивчити всі наявні алгоритми стиснення даних і розробити удосконалення алгоритму Хаффмана для стиснення текстової інформації яка зберігається в базах даних. Вибір алгоритму ґрунтується на його відносно простій практичній реалізації, широкою поширеністю в сучасних системах, частим використанням в інших методах для стиснення як проміжний етап, а також можливістю виконувати стиснення інформації без втрат.

Опис методів дослідження. Алгоритм Хаффмана представляє собою адаптивний алгоритм оптимального префіксного кодування алфавіту, який має найменшу надмірність та відноситься до найперших алгоритмів, які дозволили провести ефективне кодування даних.

З цього постає питання о можливості зменшення середньої довжини коду через поділ вхідного алфавіту на декілька груп та проведення кодування по Хаффману для кожної з них окремо [2-3].

Однак це призведе до появи нових символів у вхідному алфавіті, які будуть демонструвати перехід до конкретної групи, хоча при цьому існує можливість зменшення коду у кожній окремій групі.

Для вхідного алфавіту, що включає 80 символів, був проведений експеримент, який дозволив виявити середню довжину коду символу для алгоритму Хаффмана, при розподілі частоти зустрічаємих символів, що підкоряються закону Ципфа.

Після чого було утворено дві групи з однаковою кількістю символів з початкового алфавіту. У кожній групі сукупна імовірність символів дорівнювала: $P_1 = 0,862$ і $P_2 = 0,138$, а імовірність виникнення переходів з групи в групу склала $P_{12} = P_{21} = P_1 \cdot P_2 = 0,119$. Далі проводилось стиснення символів кожної групи по алгоритму Хаффмана. Рисунок 1 відображає блок-схему модифікованого алгоритму.

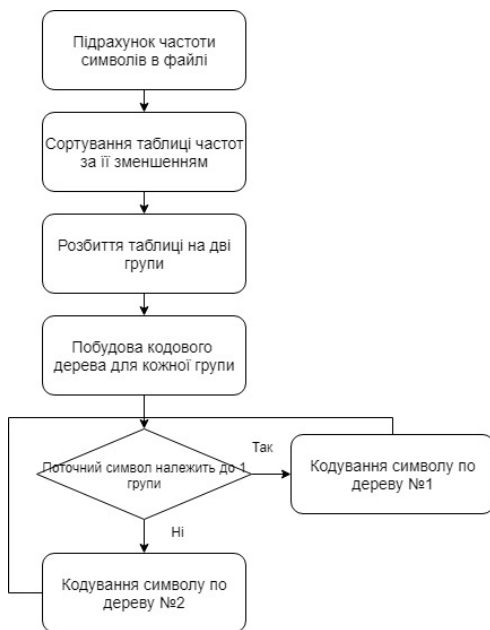

Рисунок 1 – Блок-схема модифікованого алгоритму

Програма, яка розробляється дозволить виконати моделювання. З її допомогою текстовий документ, який отримується на вході, кодується згідно з класичним алгоритмом Хаффмана (побудова кодового дерева та кодування кожного символу) та з його модифікацією (поділ таблиці символів на дві групи по частотності, побудова кодового дерева для кожної групи та кодування з їх допомогою символів), а також буде виконуватися підрахунок об'єму даних після стиснення згідно з оригінальним алгоритмом та модифікацією.

Висновки. У результаті виконаної роботи представлені використані в ході дослідження дані, що дозволяють оцінити ефективність розробленої модифікації. Експерименти проводились за допомогою програми, опис інтерфейсу якої разом з порядком роботи з нею були описані у роботі. Окрім цього, дана оцінка адекватності отриманих у результаті дослідження даних. Отримані результати порівнювалися з оригінальним кодом Хаффмана та були виявлені та описані переваги модифікованого алгоритму.

Беручи до уваги отримані в результаті досліджень дані, слід зазначити, що при зіставленні розробленої модифікації з класичним алгоритмом Хаффмана вона демонструє більшу ефективність. При розгляді різних даних та порівнянні їх з класичним алгоритмом було встановлено, що ефективність модифікації становить 11-29%. Ефективність стиснення є найбільшою для впорядкованих даних обсягом 50 символів, а показник ефективності для них коливається у межах 9-13%. Найбільшої ефективності також можна досягти, якщо довжина даних знаходиться у межах 50 символів. Порівнюючи модифікований алгоритм з класичним для даних з розподіленням частоти символів за експоненціальним та нормальним законом, можна побачити, що коефіцієнт стиснення сягає 3-13%. Ефективність стиснення реальних даних в середньому дорівнює 11-12%. Незважаючи на тип текстових

даних, доцільним представляється поділ текстових символів на дві групи однакового розміру.

Література:

1. Вернер М. Основы кодирования. – М. : Техносфера, 2007. – 288 с.
2. Артюшенко В. М., Шелухин О. И., Афонин М. Ю. Цифровое сжатие информации. – М. : Дашков и Ко, 2004. – 426 с.
3. Ахо А. В., Хопкрофт Д., Ульман, Дж. Д. Структуры данных и алгоритмы. – М. : Вильямс, 2007. – 384 с.

**КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ**

Шевченко В. В.,

кандидат педагогічних наук,

професор кафедри інформаційних систем і технологій

Національний педагогічний

університет імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

Шуляк Ю. Л.,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри освіти дорослих

Національний педагогічний

університет імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

Комп'ютерні технології позитивно впливають на процес навчання і виховання насамперед тому, що змінюють алгоритм передачі знань і методи навчання.

Водночас впровадження таких технологій у систему освіти в умовах становлення інформаційного суспільства ґрунтується на застосуванні комп'ютерів і телекомунікацій, спеціального устаткування, програмних і апаратних засобів, систем обробки інформації тощо.

Сучасний етап розвитку суспільства ставить перед системою освіти ряд принципово нових проблем, серед яких слід виділити необхідність підвищення якості освіти і її доступності, створення оптимальних освітніх систем і посилення зв'язку між різними освітніми рівнями. Одним з результативних способів вирішення цих проблем є застосування комп'ютерних технологій.

Комп'ютерна технологія – це технологія, яка ґрунтується на застосуванні комп'ютерів, активній участі користувачів в сфері програмування в інформаційному процесі, високому рівні дружнього призначеного для користувача інтерфейсу, широкому використанні пакетів прикладних програм загального і програмного призначення, доступу користувача до віддалених баз даних і програм, завдяки обчислювально-комп'ютерним мережам зв'язку.

Поява комп'ютерних технологій дала можливість створити якісно нове освітнє середовище як основу для розвитку і модернізації системи освіти. Комп'ютерні технології мають ключове значення на всіх ступенях освітньої системи. На кожному етапі пізнавальної діяльності, наукових досліджень і у всіх галузях знань комп'ютерні технології виконують функції, як інструментів, так і об'єктів пізнання. Таким чином, інновації комп'ютерних технологій забезпечують революційний розвиток освітнього процесу. Комп'ютерні технології відносяться до класу

інноваційних технологій, які забезпечують швидке накопичення інтелектуального потенціалу, що гарантує стійкий розвиток суспільства.

Передова система освіти спирається і спирався на останні досягнення в області науки і технологій. Важко стверджувати про результативність освітнього процесу, якщо використовувати застарілу науково-освітню інформацію, методи організації навчання і технології. Об'єм інформації з кожним роком збільшується, інформація стає важливим чинником, що впливає на розвиток освіти, науки і культури. В даний час перехід на електронні форми подачі, зберігання, передачі і обробки науково-освітньої інформації став об'єктивною реальністю. Використання баз даних на різних носіях або онлайн-доступ через мережу інтернет в тисячі разів підвищує ефективність такої роботи.

Ефективність використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі, особливо ілюстрованих засобів навчання, реалізація їх дидактичних можливостей, поза сумнівом, є найважливішою вимогою. Застосування форм наочності, які не тільки доповнюють словесну інформацію, але і виступають носіями інформації, повинне сприяти підвищенню розумової активності майбутніх учителів. Таблиці, графіки, діаграми, аудіовізуальні засоби і так далі є складовими елементами друкарських і електронних навчальних матеріалів і відіграють значну роль в розвитку інтелектуальної і пізнавальної діяльності майбутніх учителів.

Доцільність застосування комп'ютерних технологій в освітньому процесі визначається тим, що за допомогою їх ефективно реалізується такі дидактичні принципи як: доступність, наочність, свідомість, активність і так далі.

Проте слід зазначити, що в даний час частіше використовується поняття інформаційної технології, яке є і обширнішим. Інформаційна

(комп'ютерна) технологія має свої цілі, методи і засоби реалізації. Короткий їх зміст полягає в наступному.

Метою інформаційної технології є створення з інформаційного ресурсу якісного інформаційного продукту, що задовольняє вимогам користувача. Методами інформаційної технології є методи обробки і передачі даних. Засоби інформаційної технології – це математичні, програмні, інформаційні, технічні і ін. При такому визначенні цілей, методів і засобів під інформаційною (комп'ютерною) технологією розуміємо цілісну технічну систему, що забезпечується цілеспрямованою комплексною системою створення, передачі, зберігання і відображення інформаційного продукту (даних, ідей, знань) з найменшими витратами і відповідно до закономірностей того соціального середовища, де дана технологія застосовується.

Практичний додаток методів і засобів обробки даних може бути різним, тому доцільно виділити глобальну, базові і конкретні інформаційні технології.

Майбутнє суспільства і комп'ютерних технологій неможливе без мережевого світу. І як показує літературний аналіз в сфері інформаційних (комп'ютерних) технологій, найбільш революційні зміни використання інформаційної технології внесло і вноситиме, перш за все в сфері суспільного виробництва знань, товарів, послуг, їх розповсюдження, а також в обслуговуючі їх галузі: банки, біржі, засоби масової інформації і ін. У багатьох галузях діють і стрімко розширюватимуться корпоративні і внутрішньофірмові мережі, які широко використовуватимуть глобальні мережі як для вирішення своїх виробничих завдань, так і для розповсюдження товарів і послуг. Освітні послуги населенню і обслуговування державної потреби в освічених і навчених фахівцях, а також обслуговування підприємств різних форм власності і галузей у фахівцях вищої кваліфікації, вимагає збереження і розвитку банку

професійних, наукових і технологічних знань. В даний час основним сховищем знань є бібліотеки, а останнім часом почали розвиватися і мають досить велику перспективу електронні бібліотеки (e-lib).

Одна з головних переваг інструментів навчання, заснованих на комп'ютерних технологіях, полягає в моделюванні діяльності людини, реальних явищ і процесів. Моделювання професійної діяльності в освітньому процесі – це таке її віддзеркалення в змісті навчання і в реальній навчальній діяльності, яке, по-перше, дає майбутнім учителям правильне і повне уявлення про цілісну професійну діяльність (від цілепокладання до самоаналізу процесу і результатів діяльності) і, по-друге, дозволяє їм в ході навчання оволодіти способами (діями, операціями) настільки повно, щоб забезпечити безболісний перехід до реального виконання своїх трудових професійних функцій.

Зміна освітньої парадигми на «антропоцентричну» (за В. Г. Кременем), зміщення акцентів у освіті в бік гуманізації, саморозвитку особистості, ідеалу свободи й моральної відповідальності особистості перед соціумом за умови збереження традиційних функцій освіти – передачі і поширення знань – усе це вимагає суттєвих змін у підходах до навчання, у стосунках між учасниками освітнього процесу, переходу всієї системи освіти на інший рівень складності. В. Г. Кремень наголошує, що учителі навчають учнів навчатися, виробляють у них потребу в навчанні впродовж життя, щоб у подальшому використовувати отримані знання у своїй практичній діяльності. Він стверджує, що сьогодні у шкільній освіті найважливішим є розвиток самостійного мислення школяра, його особистості. Тому освітній процес у навчальних закладах має бути максимально зорієнтованим на формування розвиненої, самодостатньої особистості [1, с. 35]. Реалізація всіх цих завдань на сьогодні без комп'ютерних технологій в ЗВО неможлива.

Комп'ютерні технології виступають як засіб формування (організації і управління) навчальної діяльності, постановки і вирішення навчальних завдань, виконання професійних дій у повному складі їх компонентів. Комп'ютер може розглядатися як специфічний засіб моделювання навчальної діяльності, який здатен виступати у декількох основоположних функціях: як засіб моделювання наочного змісту об'єктів засвоєння; як засіб моделювання відповідних способів дій; як засіб моделювання взаємодії і організації спільної діяльності; як засіб реалізації адекватних структурі діяльності і змісту об'єктів засвоєння форм контролю і оцінки знань.

Істотною перевагою інформаційних (комп'ютерних) технологій, яка не може бути надана при традиційній формі навчання, є забезпечення гнучкого контролю за діяльністю студентів. На відміну від традиційних засобів навчання, комп'ютер контролює кожну дію студента і дає можливість ознайомитися з результатами своєї діяльності. Комп'ютерні програми здатні фіксувати характеристики і результати опанування того чи іншого навчального матеріалу [2, с. 180].

Література:

1. Кремень В. Г. Модернізація освіти на новому етапі інформатизації / В. Г. Кремень // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: третя міжнар. наук.-практ. конф. :[в 2ч.]. Ч. 1 / Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та інш.; [за ред. М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало]. – Львів: ЛДУ БЖД, 2012. – С. 34-39.
2. Яшанов С. М. Дидактична концепція навчання на основі комп'ютерних технологій / С. М. Яшанов // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 20. – С. 179-182.

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

КУЛЬТУРНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ПРИНЦИПИ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Лук'янчук Л. Я.,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри української мови, літератури та культури

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Початок третього тисячоліття ознаменувався бурхливими глобалізаційними процесами, які стали характерною рисою ХХІ ст. Глобалізація сьогодні є найважливішою тенденцією розвитку сучасного світу. Це процес всесвітньої, економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. У ширшому розумінні – перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі. Основними наслідками глобалізації в галузі культури є зближення культур різних країн. Це об'єктивний процес, який має системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. В результаті глобалізації світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів [5]. Багато науковців, які досліджують сучасні проблеми існування людства, свідчать про те, що глобалізація сьогодні є феноменом сучасності.

Актуальність даної теми визначається передусім тим, що глобалізаційні процеси, які охопили увесь світ і всі сторони життя людства, поставили багато нових проблем, зокрема, і перед українським народом. По-перше, відбуваються соціальні процеси, що призводять до

розриву сприйняття минулого та майбутнього, тобто майбутнє настає з великим прискоренням, і люди не встигають пристосуватися до змін. В результаті посилюються соціальні протиріччя між неприйняттям минулого і недовірою до майбутнього. По-друге, науково-технічний прогрес, який розширив до глобальних масштабів могутність народів, призвів до прискореного розвитку техніки та виникнення нових технологій, які стали виступати основною причиною техногенних та антропологічних катастроф на Землі.

У науковий обіг поняття «глобалізація» ввійшло в останній чверті ХХ ст. Існує декілька припущень щодо причини появи цього процесу. На думку Т. Туниці та Е. Семенюка, доцільно виділити три основні етапи розвитку цивілізації у площині залежності людина-природа, що призвело до виникнення сучасних глобальних проблем людства [9]. Якщо, на першому етапі глобалізація відбувалася більш-менш безконфліктно, то на другому і особливо на третьому етапі посилюються її динамічність, нерівномірність розвитку різних країн і загострення соціально-економічних суперечностей.

Третій етап глобалізації розпочався у 70-х роках ХХ ст. В його основі лежать революційні зміни у науково-технологічній, транспортно-комунікаційній, інформаційній сферах. Донині процес глобалізації поширюється і стає все більш впливовим. Одним з його виявів є так звана культурна глобалізація – введення уніфікованих культурних зразків по всьому світу, активізація культурних взаємозв'язків у світі, що призводить до утвердження глобальної масової культури. В свою чергу, це підриває та деформує внутрішню стабільність культур багатьох народів. Як зазначає український культуролог Т. Возняк, глобалізаційні процеси проходять не на засадах співіснування різних культур, а на засадах уніфікації та асиміляції, що позбавляє окремі цивілізаційні архіпелаги їхньої суті і навіть може їх знищити [3]. Слід погодитись із

тезою, що «сьогодні ми перебуваємо на початку світової, так званої трагічної ери Гоббса, упродовж якої анархія глобальних ринків, виснаження природних ресурсів, хронічна, перманентна глобальна криза спричинятимуть потужні геополітичні конфлікти заради виживання, але без реальних шансів на виживання» [1]. Чинити опір такому потужному та впливовому явищу здатні тільки розвинені країни, інші ж ризикують втратити індивідуальність своєї культури і стати частиною глобальної масової уніфікації.

Коли йдеться про культурну глобалізацію, мається на увазі поширення ідей, значень та цінностей у світі з розширенням та збагаченням культурних стосунків. Культурна глобалізація означає формування спільних норм і знання, які люди асоціюють зі своїми індивідуальними й колективними ідентичностями. Вона призводить до зростання взаємозв'язаності між різними народами й культурами, розвитку міжкультурної комунікації [5].

Термін «культурна глобалізація» з'явився в кінці 80-х рр. у зв'язку з процесами зближення націй та розширенням культурних контактів народів. Це поняття можна визначити як прискорення інтеграції націй у світову систему, у зв'язку з розширенням сучасних транспортних засобів та економічних зв'язків, формуванням транснаціональних корпорацій та світового ринку, впливом засобів масової інформації. Глобалізація є одним найяскравіших ознак сучасного етапу суспільного розвитку, і перетікає не тільки в політиці, економіці, праві, але й у таких сферах, як мистецтво, освіта, виховання, наука [7].

Проблеми «культурної глобалізації» досліджували зарубіжні науковці – Т. Адорно, Д. Белл, М. Маклюен, О. Гофман, Т. Кшишот [2]. За останні роки з'явилися публікації українських фахівців – І. Дзюби В. Шейко, В. Воронкової, В. Лугового, М. Степика, О. Дергачова, Н. Ковальчук, В. Бондаренко, Д. Суворової, С. Здіорука, Г. Данильяна, О.

Дзьобаня, В. Мельника та ін. Одночасно слід зауважити, що намагаючись осмислити особливості культурної глобалізації та принципи сучасної культурної політики в Україні, читач не завжди зможе отримати відповіді на свої запитання, тому що опиняється перед недостатнім дослідженням проблем, присвячених становленню і розвитку української культурної політики в період незалежності в умовах глобалізації.

Глобалізація найчастіше пов'язується з негативним впливом на культуру. На думку дослідниці Ковальчук Н., термін глобалізація означає сумарний результат усіх негативних наслідків людської діяльності у сфері оволодіння природою і суспільним розвитком. Необмежений прогрес споживання матеріальних благ веде людей врешті решт до споживання самих себе, оскільки культ матеріально споживацьких цінностей збочує духовний ріст особистості, його людські якості та людські цінності, він зумовлює екзистенціальну катастрофу втрати сенсу життя, зростання кількості самогубств, наркоманії тощо. Разом з тим, не завжди враховується, що глобалізація дає можливість різноманітним культурам стати більш відомими, вийти за межі етнічної або національної обмеженості. Таким чином, глобалізаційні процеси, які відбуваються в усьому світі, призвели до загрози існування людства. Тому сьогодні на перший план виходить нова сила – універсалізація культури як духовно-практичне опанування і природи, і історії. Це має особливе значення щодо оволодіння національними культурами [6].

Визначальну роль у виробленні сучасної культурної політики відіграє ЮНЕСКО – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти та культури. На Всесвітній конференції з політики в галузі культури, яку ЮНЕСКО провела у Мексичі 26 липня – 6 серпня 1982 р., була прийнята Декларація Мехіко з політики в галузі культури, яка сформулювала основні принципи сучасної культурної політики.

Основоположними принципами культурної політики були проголошені: 1) принцип єдності і різноманіття культури, який означає, що світова культура являє собою результат культурної творчості всіх народів, а культура кожного народу є частиною світової культури, що передбачає – відмову від розподілу культур на «вищі» та «нижчі», – збереження культури обов'язок не тільки народу, а усього міжнародного співтовариства, – збереження й утвердження культури кожного народу не означає культурної самоізоляції; 2) принцип культурного виміру розвитку людства, суть якого в тому, що будь-які програми розвитку людського суспільства – економічні, соціальні, політичні, науково-технічні – повинні включати в себе як складову частину і як критерій необхідності подібних програм культурний аспект, не можна забувати, що людина – це початок і кінцева мета розвитку, а мета розвитку – не зростання виробництва, прибутків і споживання самих по собі, а їх вплив на можливості вдосконалення особистості, на більш повне задоволення її духовних запитів; 3) принцип культурної демократії, в основі якого лежить розуміння того, що культура створюється суспільством і тому належить всьому суспільству, а не привілейованим елітам; 4) міжнародна культурна співпраця як принцип культурної політики повинна сприяти взаєморозумінню народів, створенню у їх відносинах атмосфери поваги, довір'я, діалогу і миру; 5) принципи взаємовідносин культури з сучасними засобами масової інформації і комунікації, а також з індустрією культури, продукцією якої є масова культура, яка формує образ світу (популярна музика, кіно, мода тощо). Результатом роботи Всесвітньої конференції з політики в галузі культури проведеної ЮНЕСКО в Мексичі, було те, що вона сформулювала основні принципи культурної політики, привернула увагу міжнародної громадськості до складних проблем сучасного світового культурного розвитку і закликала до пошуку рішень.

Минулі десятиріччя показали, що основні орієнтири культурної політики в Декларації Мехіко були визначені правильно. Разом з тим, час висунув і нові проблеми культурної політики, які обговорювалися на багатьох міжнародних форумах і дістали відображення в таких документах, як «Декларація конференції міністрів культури Руху неприєднання» (Колумбія, 1997), «Висновок Панафриканської консультації з культурної політики для розвитку» (Того, 1998), Хартія «Про культуру», прийнята конференцією, яка проводилася Радою Європи в 1997 році та ін.

В 1998 році ЮНЕСКО в Стокгольмі провела міждержавну конференцію, на якій було прийнято «План дій з культурної політики для розвитку». Цей документ підтвердив основні принципи культурної політики, сформульовані в Декларації Мехіко, але, разом з тим, висунув і деякі нові проблеми культурної політики, які постали в кінці XX – на початку XXI ст. Саме в цей період виникла низка громадянських конфліктів в цілому ряді африканських та азійських держав, на Балканах, Кавказі, Україні, де одним з джерел стала культурна нетерпимість, зіткнення людей на ґрунті відмінностей їх релігійних переконань, мови, етнічної та національної приналежності. Ці події показали, що гострою потребою культурної політики стало завдання розвитку та заохочення культури миру. Істотними компонентами цієї культури миру є розвиток толерантного ставлення до носіїв іншої культури та міжкультурного діалогу [7].

А це неможливо без зближення усіх народів планети, адже, як свідчить історія, замкненість ніколи не приводила до позитивних наслідків. На прикладі України добре помітно ці зв'язки, оскільки на даний момент наша країна стала жертвою воєнних дій, які тривають більше чотирьох років на Сході України і втратила Крим, який анексований РФ. Це все є наслідком глобалізації, яка ставить на перше

місце світ матеріальний а не духовний. Крім того, багато сучасних держав стикаються з внутрішніми протиріччями між окремими групами свого населення і для їх подолання прагнуть провести політику соціальної інтеграції (об'єднання). У зв'язку з цим «План дій» при проведенні культурної політики, спрямованої на поліпшення соціальної інтеграції, рекомендує приділяти особливу увагу забезпеченню ширшого доступу до культури всіх верств населення країни.

Основні проблеми і принципи культурної політики та увага, яка їм приділяється міжнародним співтовариством, демонструють ступінь важливості культури в житті сучасного суспільства. Знання культури власного народу, як і світової, сприяє духовному розвиткові людини, збагаченню її духовного світу. Знання і розуміння цінностей інших народів, і уміння гідно представити культуру власного народу – це характерні риси сучасної, по-справжньому культурної людини [7].

Одночасно з цим, аналізуючи стан світової культури, не можна не погодитися з твердженням редакції журналу «Політична думка» про те, що «теперішні політична та геополітична карти світу більш схожі на плюралістичний образ дискурсу різних культур і цивілізацій із ціннісно рівнозначними історичними надбаннями, ніж утілюють класичну ідею раціонально осяженого руху всіх країн до стану єдиної суспільної довершеності» [8].

Для вирішення вищевказаних проблем і впровадження принципів культурної політики необхідна зважена державна політика країн та відповідна законодавча база. Розглядаючи Україну в контексті проблем культурної глобалізації, слід звернути увагу на такі аспекти, як забезпечення законодавчої бази та взаємовідносини держави з культурною сферою. Законодавство України про культуру базується на Конституції України та інших законах, указах та правових актах. За роки незалежності відбулися певні еволюційні зміни в політичному баченні

місця культури в українському суспільстві, які пройшли шлях від просвітницького стану до критичного запозичення кращих елементів європейського досвіду.

У 1991-1994 рр. культурна політика в Україні залишалась залежною від держави, що певною мірою відбилося в «Основах законодавства України про культуру» (лютий 1992р.), у жовтні 1994р. колегія Міністерства культури розглянула «Основні положення концепції державної культурної політики», які були винесені на широке громадське обговорення. В 2000р. був прийнятий Закон України «Про охорону культурної спадщини», в 2004р. – Закон України «Про охорону археологічної спадщини», в 2010р. – Закон України «Про культуру», в 2014р. – Закон України «Про запобігання корупції», в 2014р. – Указ Президента України «Про затвердження Основ державної культурної політики», в 2016р. – Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження контрактної форми роботи в сфері культури і конкурсної процедури призначення керівників державних і комунальних закладів культури», в 2017р. Закони України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформаційного телерадіопростору України» та «Про внесення змін до деяких законів України щодо частки музичних творів державною мовою у програмах телерадіоорганізацій» та інші. В них регулюються взаємовідносини держави з культурною сферою, визначаються правові засади діяльності у сфері культури, регулюються суспільні відносини, пов'язані із створенням, використанням, розповсюдженням, збереженням культурної спадщини та культурних цінностей, і спрямованих на забезпечення доступу до них, визначається рівень фінансової підтримки державою культурних процесів, залучення до розвитку культури недержавних коштів, шукаються інші шляхи фінансової підтримки митців та мистецьких заходів. В цих документах визначені пріоритети розвитку

української культури і основні принципи культурної політики в умовах глобалізації [10].

Щорічно держава фінансує розвиток культури, збільшуючи виділення коштів на розвиток культурних закладів, підготовки професійних кадрів, забезпечення господарської діяльності закладів культури тощо. Якщо в 2017р. на потреби культури було виділено 4,8 млрд. гривень, то в бюджеті України на 2018р. передбачено виділення 6,4 млрд. гривень Міністерству культури, що майже на 50% більше, ніж у 2017 році. На потреби інформаційної політики та культури виділено 4,1 млрд. гривень, в тому числі: 362,5 млн. – на заходи у сфері національного інформаційного простору (+330 млн. в порівнянні з 2017р.). 483,2 млрд. – на фінансування системи державного іномовлення України (в 2,2 рази більше, ніж в 2017р.). 990 млн. – виділяється на підтримку суспільної національної телерадіокомпанії, Українському інституту національної пам'яті передбачено виділення 62,88 млн. гривень. Ще 1 млрд. – на держпідтримку вітчизняного кінематографа. На 300 млн. забезпечать будівництво другої черги Національного музею «Меморіал жертв Голодомору», на 200 млн. профінансують проектування і будівництво Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності [4].

Але в порівнянні з провідними державами світу культурна сфера України живе скромними вимірами. Вона обмежена цілим комплексом проблем, що дісталися у спадщину від минулого. Інтелектуальна та духовна криза української культури не розпочалась сьогодні, а була закладена в самій суті тоталітарно-імперського режиму. Навіть за незалежності залишається культурною колонією Росії – переважно пасивним споживачем вироблених у колишньому імперському центрі культурних продуктів та постачальником периферійних культурних кадрів та низькопробного культурного матеріалу. Як наслідок, Україна

стикається з процесами глобалізації та поширення нових інформаційних технологій великою мірою як російська провінція – через посередництво Москви, російської мови і культури. Зокрема, на українському ринку обсяг вітчизняного виробництва за різними оцінками, від 2/3 до 9/10 укр. книжкового ринку складає імпорт з Росії. Із 150 назв фільмів, що демонструються в Україні лише 2-3% українського виробництва, решта іноземні, переважно американські, комерційні фільми. Записи українських виконавців займають менше 10% музичного ринку.

Подолання негативних аспектів глобалізації, представленої у сьогоднішній Україні великою мірою через посередництво Росії, виглядає можливим за умови послідовного здійснення на державному рівні ефективної й цілеспрямованої культурної політики. У найзагальніших рисах вона повинна бути спрямована на максимальне ототожнення у свідомості громадян понять «українського» та «модерного». Іншим завданням є спроба у найоптимальніший для української держави спосіб пов'язати регіональний, національний та глобальний контексти, який би узгоджував інтереси різних культурних спільнот між собою та із зовнішнім світом [10]. Це є можливим тому, що в середовищі українського народу за багато століть сконцентрувався величезний потенціал цілісної духовної культури на протигагу постійним зазіханням на колонізацію українських етнічних земель з боку чужоземних держав. Збереглося немало цінностей і традицій української національної культури, які нині мобілізують культурний самозахист українського суспільства, готують нову інтелектуальну еліту нації.

Отже, виходячи з визначених проблем відродження української культури в умовах незалежності України, розглядаючи її в контексті світового культурного процесу, можна зробити висновок, що український народ, здобувши свою державну незалежність, має повне право на відродження і подальше творення своєї національної за змістом культури.

За прикладом незалежних розвинених держав світу перед Українською державою стоять нагальні проблеми посилення своєї ролі у підтримці сфери національної культури для: 1) піднесення національного престижу; 2) створення освітньо-виховної галузі культури з метою відродження у свідомості народу духовно-моральних універсалій національної культури, знищення явища в українському суспільстві, яке в дослідженнях сучасних науковців все частіше отримує назву «масового люмпенства», піднесення національного самоусвідомлення громадян, консолідації їх в єдину політичну націю; 3) побудови індустрії культури для посилення ділової активності трудящих в містах і селах, що зазнали культурного занепаду, а обмежені ресурси мають спрямовуватися насамперед на інформатизацію суспільства; засвоєння іноземних (насамперед англійської) мов; оперативне представлення наймодерніших культурних подій та явищ світу в Україні; представлення якісної модерної української культури у світі через заохочення перекладів, веб-сайтів, фестивалів, виставок, стажувань тощо [8].

Українська культура є достатньо сильною і життєздатною, аби в умовах глобалізації виробити і реалізувати культурну політику, подолати колоніальні недуги і стати важливим чинником формування європейського образу України у світі і європейської дійсності у самій Україні. Лише таким чином український народ зробить свій вагомий внесок у культурну скарбницю світової цивілізації, адже, як свідчить аналіз минулої історії, «всяке відречення од змагань до національно-політичної незалежності йшло все в парі з національною руїною, із занепадом національної культури і найстрашнішим для нас ренегатством найбільш активних верств українського народу» [8].

Література:

1. Білорус О. Г. Глобальна інтеграція кризової еволюції світу / О. Г. Білорус // Економічний часопис-XXI. – 2010. – № 7-8. – С. 1-14
2. Бондаренко В. І., Суворова Д. В. Культурна глобалізація як феномен сучасності / IX Международная научно-практическая Интернет-конференция «Наука в информационном пространстве» (10–11 октября 2013г.). – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2013-nauka-v-informatsionnom-prostranstve/po4_bondarenko.htm
3. Возняк Т. Глобалізація як виклик людству / Т. Возняк // Незалежний культурологічний часопис «І». – К., 2000. – № 19. – С. 27-48.
4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» // Відомості Верховної Ради. – 2018. – № 3-4. – С. 26.
5. Глобалізація. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
6. Ковальчук Н. Д. Українська культура в контексті глобалізації. – Режим доступу: <http://stattionline.org.ua/obraz/33/2048-ukra%D1%97nska-kultura-u-konteksti-globalizaci%D1%97.html>
7. Культурна глобалізація та принципи сучасної культурної політики. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/35857/>
8. Проблеми української культури в контексті світового розвитку. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/29129/>
9. Туниця Т. Діалектика глобалізації в контексті екологічного імперативу / Т. Туниця, Ю. Е. Семенюк // Вісник НАН України. – 2008. – №2. – С. 8-24
10. Українська культура в умовах глобалізаційних викликів та перспективи її подальшої трансформації. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5115615/page:8/>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ ПАМ'ЯТІ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Ющенко П. А.,

докторант кафедри історії та археології слов'ян

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

В Україні нагромаджувався досвід організації науково-дослідницької, експертної, просвітницької роботи по формуванні моделі пам'яті. Історики України продукували наукові знання, їх популяризували на широкий загал. Вітчизняна історична наука виступала потужним інструментом впливу на колективні уявлення про минуле. На момент здобуття незалежності постала проблема формування якісно нового наукового синтезу, здатного задовольняти суспільну потребу у національному утвердженні, легітимації окремішності та самобутності української нації та історії. Відбувався новий синтез історії України, долався застій і провінційність наукового середовища, його ізоляція від тенденцій та методів світової історичної науки. Зусиллями науковців, колективів Інститутів НАН України та професорсько-викладацького складу кафедр історії України університетів, створена ґрунтовна наукова база досліджень Київської доби.

Після проголошення незалежності з'явилися вигідні умови для історіописання. Для дискурсу стали можливими свобода історичної думки, вигідна політична кон'юнктура для переосмислення давнього минулого. Зростав суспільно-політичний інтерес до подій і явищ, які були визначальними в українській історії. Історична думка все виразніше посідала своє місце у етнополітичному процесі. Нерозривними ставали

процеси розвитку історичної науки і формування української національної ідентичності, духовних цінностей. Водночас зберігалась проблема у підготовці історичних праць. Відразу з проголошенням незалежності, в Україні на хвилі політичної ейфорії з'явилася низка «аматорів-дилетантів» від історії, які фальшуючи події і факти створювали продукт сумнівної якості. Завдяки зусиллям фахівців вдалося повернути чимало постатей в українську історію. Персоніфікація подій і явищ ставала прикметною рисою історіографічного процесу. Для української історіографії властивими ставали позитивні зрушення щодо тематики дослідження, методологічної багатоманітності, вихід на ефективні підходи, що визначались стосовно місця України в минулому. Найпліднішим для історіописання залишався системний конвергентний підхід, який би передбачив симбіоз різнобічних впливів на генезу державотворення, на соціально-економічні умови розвитку українського народу протягом віків. Такий підхід обумовлений тим, що минуле українського народу не співпадає із історичними процесами західноєвропейської цивілізації, як водночас, за низкою параметрів виходить за межі російської євразійської моделі [2, с. 716]. Пріоритетами на сучасному етапі вивчення історії залишались питання, пов'язані з етногенезом, державотворчими процесами. Крім того, відбувалося поступове «входження» української історії в світовий контекст. Українська історична наука напрацювала власну науково-дослідницьку версію історії України в її національно-державному вимірі. Щоправда на шляху обрамлення українського історичного процесу в контексті історії Східної Європи і світу були і певні труднощі, прорахунки. Українській схемі історії України протиставлялись російська, польська та інші схеми, котрі перебували у протиріччі і не відповідали одна одній, оскільки представляли у міфологічному образі специфіки українського історичного процесу. Відомо, що в переважній більшості країн світу в основу

вивчення східноєвропейської історії закладались схеми доміантних націй. Нагальним залишалось завдання перед історією України зайняти належне і атрактивне місце в уже практично поділеному світі всесвітньої історії [3, с. 3]. Водночас своєрідність геополітичного становища України диктувала уважніше і ретельніше вивчення історії наших континентальних сусідів, з'ясувати специфічні і загальні риси розвитку тих держав і народів, доля яких в різні часи була пов'язана з долею України [2, с. 720].

Гостро поставала проблема соціокультурного рівня історії та історіографії. В 1990-і роки змінювалося їх сприйняття на пересічному і професійному рівнях. Почали з'являтися парадокси у історичному пізнанні, обумовлені кризою довіри до політико-історичних конструкцій. Докорінно змінювалися взаємини професійного наукового знання й масової історичної свідомості. Дані обставини підсилювали міфологізацію, а часом і оманливість масової історичної свідомості. Звичним явищем ставало маніпулювання образами минулого. Справедливо зазначили дослідники В. Смолій і Ю. Левенець, що історичне знання не встигає за потребами українського соціуму, а консолідація в суспільстві йде не на основі загальної історичної пам'яті, а на основі створення якихось групових емоцій за схемою: свій-чужий, і творить у масовій свідомості щонайменше дві «політичні історії України ХХ століття», які будуються на історичній пам'яті мешканців різних регіонів України [1, с. 14].

В академічному середовищі теоретичний горизонт питань, пов'язаний з історичною пам'яттю, постійно розширювався, вводилися нові категорії, методологія, а завдяки роботі ЗМІ це питання актуалізувалося у масовій свідомості. Вітчизняним історикам вдалося подолати цілу низку недоліків в осмисленні Києворуського минулого, розробити окремі гострі проблеми, які раніше не були у полі зору. Цій

справі сприяла і обставина прилучення вітчизняної історичної науки до європейського та світового історіографічного процесу. Змінювались підходи істориків до вироблення історичного знання. Воно ставало більш соціально зумовленим. Удосконалювались способи впливів на історичне знання громадських інтересів, державної політики й історика на історичну науку. Створювані істориками образи минулого, в кращому були його «реконструкцією» чи взагалі тільки «конструкцією», що лише почасти стосувалася «справжнього» минулого. В українських реаліях часто відбувалося «використання» владою історичного знання під конкретні суспільно-політичні цілі. Часто було так, що це робилось на шкоду суспільним інтересам, що призводило до громадянського протистояння, революцій.

Література:

1. Смолій В. Парадокси історичного пізнання (замість передмови) / В. Смолій, Ю. Левенець // Україна: політична історія XX – початок XXI ст. / ред. рада В. М. Литвин та ін. Ред. кол.: В. А. Смолій, Ю. А. Левенець та ін. – Київ: Парламентське вид-во, 2007. – С. 11-14.
2. Сухий О. Сучасні школи історіописання в Україні / О. Сухий // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2012. – Випуск 21. – С. 710-723.
3. Потульницький В. А. Українська та світова історична наука: рефлексії на межі століть / В. А. Потульницький // Український історичний журнал. – 2000. – №1. – С. 3-20.

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

МІСЦЕ ТА РОЛЬ МІЖДЕРЖАВНИХ ДОГОВОРІВ, УГОД ПРИ РЕГУЛЮВАННІ ВІДНОСИН ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ТРУДОВОГО КАЛІЦТВА ЧИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ

Бурка А. В.,

*аспірантка відділу проблем цивільного,
трудового і підприємницького права*

*Інститут держави та права
імені В. М. Корецького НАН України
м. Київ, Україна*

За період незалежності України у сфері міжнародно-правового регулювання соціального забезпечення було укладено чимало міждержавних двосторонніх договорів, міжурядових та міжвідомчих угод. Проте спеціалізованих міжнародних договорів та угод, положення яких би регулювали лише відносини у разі настання трудового каліцтва чи професійного захворювання немає, приміром як це існує при вирішенні питання пенсійного забезпечення. Тому існує необхідність проаналізувати як існуючі двосторонні міжнародні договори та угоди загальносоціального характеру вирішують питання соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання.

Станом на сьогодні Україною укладено наступні міждержавні угоди у сфері соціального забезпечення: 1) Угода про взаємне визнання прав на відшкодування шкоди, заподіяної працівникам каліцтвом, професійним захворюванням або іншим ушкодженням здоров'я, які

пов'язані з виконанням ними трудових обов'язків від 09 вересня 1994 року (укладена між дванадцятьма колишніми радянськими республіками) [1]; 2) Угода між Україною і Королівством Іспанія про соціальне забезпечення громадян від 07 жовтня 1996 року (ратифікована від 17 грудня 1997 року) [2]; 3) Договір між Україною і Латвійською Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення від 26 лютого 1998 року (ратифіковано від 19 березня 1999 року) [3]; 4) Договір між Україною та Словацькою Республікою про соціальне забезпечення від 05 грудня 2000 року (ратифіковано від 20 вересня 2001 року) [4]; 5) Договір між Україною та Литовською Республікою про соціальне забезпечення від 23 квітня 2001 року (ратифіковано від 10 січня 2002 року) [5]; 6) Договір між Україною та Чеською Республікою про соціальне забезпечення від 04 липня 2001 року (ратифіковано від 22 листопада 2002 року) [6]; 7) Договір між Україною та Республікою Болгарія про соціальне забезпечення від 04 вересня 2001 року (ратифіковано від 22 листопада 2002 року) [7]; 8) Угода між Україною та Португальською Республікою про соціальне забезпечення від 07 липня 2009 року (ратифікована від 21 грудня 2011 року) [8]; 9) Угода між Україною та Естонською Республікою у сфері соціального забезпечення від 05 жовтня 2010 року (ратифікована від 02 листопада 2011 року) [9].

Як зазначалося вище, предметом таких двосторонніх договорів чи угод є соціальне забезпечення в цілому. Велика увага у договорах такого рівня приділяється саме вирішенню питання, законодавство якої договірної сторони підлягає застосуванню за тих чи інших обставин. Що стосується видів та порядку соціального забезпечення, то це питання вже вирішується виходячи із норм національного законодавства тієї чи іншої договірної країни.

Окрім міждержавних договорів, Урядом України було укладено і міждержавні угоди у сфері соціального забезпечення із Урядом Російської

Федерації, Урядом Республіки Молдова, Урядом Республіки Вірменія, Урядом Республіки Білорусь, Урядом Латвійської Республіки, Урядом Соціалістичної Республіки В'єтнам, Урядом Соціалістичної Республіки В'єтнам, Урядом Азербайджанської Республіки.

Зміст вище зазначених міжурядових угод можна звести до наступних загальних положень: 1) роботодавець гарантує працівникам-мігрантам рівні з громадянами сторони працевлаштування права на охорону праці; 2) відшкодування шкоди, заподіяної працівнику-мігранту в разі нещасного випадку на виробництві, професійного захворювання або інших ушкоджень здоров'я, пов'язаних з виконанням ним трудових обов'язків, здійснюється відповідно до національного законодавства сторони працевлаштування; 3) якщо працівник, який одержав професійне захворювання, працював в обох країнах в умовах та галузях діяльності, що могли призвести до професійного захворювання, то відшкодування шкоди здійснюють обидві сторони пропорційно періоду роботи в небезпечних та шкідливих для здоров'я умовах на території кожної сторони; 4) потерпілий має право на: оплату проїзду в обидва кінці в тому числі і для супроводжуючого, якщо в цьому існує потреба; на відшкодування шкоди; на відшкодування фактичних витрати на лікування та реабілітацію.

Третю групу досліджуваних нами двосторонніх міжнародних договорів становлять міжвідомчі угоди, що укладаються від імені міністерств та інших центральних органів виконавчої влади з відповідними державними органами іноземних держав і міжнародними організаціями, в компетенцію яких входять питання, що регулюються договорами. За загальним правилом угоди такого характеру спрямовані на виконання міждержавних угод України і врегульовують питання суто організаційного характеру. Такі угоди, до прикладу, було підписано між Міністерством праці та соціальної політики України та Міністерством

добробуту Латвійської Республіки, між Міністерством праці та соціальної політики України та Національним інститутом страхування Республіки Болгарія, між Міністерством праці та соціальної політики України та Міністерством соціальної охорони і праці Литовської Республіки тощо.

Враховуючи все вище викладене, можемо зазначити, що положення двосторонніх договорів та угод насамперед спрямовані на вирішення питання: законодавство якої із договірних сторін підлягає застосуванню у випадку настання трудового каліцтва чи професійного захворювання. У зв'язку з цим між державами, на рівні двосторонніх договорів, були розроблені «правила застосування законодавства», проте деякі з них характеризуються складністю формулювання, що в результаті може призводити до неправильного їх тлумачення. Що стосується міжурядових угод, то вони, як і міждержавні угоди, встановлюють лише загальні положення щодо охорони прав працівників, які постраждали внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання і за своїм змістом, фактично ідентичні із положеннями міжнародних договорів. Значною проблемою є і те, що Україна підписала міжнародні двосторонні договори у сфері соціального забезпечення лише з незначною кількістю країн. До цього часу відсутні такі договори з Італією, Румунією, Угорщиною, Грузією, Німеччиною тощо. В свою чергу відсутність договору свідчить про відсутність механізму співпраці між країнами як у всіх сферах соціального забезпечення, так і у сфері соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання зокрема. А це означає, що фактично реалізація права потерпілого працівника на соціальне забезпечення за таких умов обмежується.

Література:

1. Угода про взаємне визнання прав на відшкодування шкоди, заподіяної працівникам каліцтвом, професійним захворюванням або іншим ушкодженням здоров'я, які пов'язані з виконанням ними трудових обов'язків від 09 вересня 1994 року // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_010
2. Угода між Україною і Королівством Іспанія про соціальне забезпечення громадян від 07 жовтня 1996 року // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/724_005 (дата звернення 01.11.2017)
3. Договір між Україною і Латвійською Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення від 26 лютого 1998 року // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428_010 (дата звернення 01.11.2017)
4. Договір між Україною та Словацькою Республікою про соціальне забезпечення від 05 грудня 2000 року // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_009 (дата звернення 01.11.2017)
5. Договір між Україною та Литовською Республікою про соціальне забезпечення від 23 квітня 2001 року // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_022 (дата звернення 01.11.2017)
6. Договір між Україною та Чеською Республікою про соціальне забезпечення від 04 липня 2001 року // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_019 (дата звернення 01.11.2017)
7. Договір між Україною та Республікою Болгарія про соціальне забезпечення від 04 вересня 2001 року // База даних «Законодавство

України» / ВР України. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100_028 (дата звернення 01.11.2017)

8. Угода між Україною та Португальською Республікою про соціальне забезпечення від 07 липня 2009 року // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620_024 (дата звернення 01.11.2017)

9. Угода між Україною та Естонською Республікою у сфері соціального забезпечення від 05 жовтня 2010 року // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233_040 (дата звернення 01.11.2017)

ПРАВОВА ПРИРОДА САНАЦІЇ БОРЖНИКА ЯК СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ОЗДОРОВЛЕННЯ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Віцінговська І. П.,

студентка юридичного факультету

Чернівецький національний університет

імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Сучасне становище економіки України та розвиток ринкових відносин робить дослідження процедури санації все більш актуальнішим. Це пов'язано з тим, що в умовах фінансово-економічної, політичної та соціальної нестабільності зовнішнього середовища функціонування підприємств спостерігається кількісне зростання кризових ситуацій, з якими вимушені стикатися суб'єкти господарювання.

На сьогодні в Україні питання банкрутства регулюється низкою нормативно-правових актів, а саме Господарським та Господарсько-процесуальним кодексами України, Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», низкою інших законів, що містять положення про можливість визнання банкрутом певних видів суб'єктів господарювання. Зокрема до таких нормативно-правових актів відносять закони України «Про господарські товариства», «Про банки і банківську діяльність», «Про страхування», ряд постанов Уряду.

Згідно із ст. 212 ГКУ до неплатоспроможного боржника, можуть застосовуватись такі судові процедури:

- розпорядження майном боржника;
- мирова угода;
- санація боржника (відновлення платоспроможності);
- ліквідація банкрута [1].

Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» вживаються два поняття, а саме: «санація» та «санація боржника до відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство».

Під санацією розуміється система заходів, що здійснюється під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарсько становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів і активів або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника.

Санація боржника до порушення справи про банкрутство – система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати засновник (учасник, акціонер) боржника, власник

майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, кредитор боржника, інші особи з метою запобігання банкрутству боржника шляхом вжиття організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до порушення провадження у справі про банкрутство [2].

У Законі України «Про страхування» є ще одне, досить оригінальне трактування терміну «санація».

Згідно з ним, примусова санація страхової компанії передбачає:

- проведення комплексної перевірки фінансово-господарської діяльності страховика, в тому числі обов'язкової аудиторської перевірки;
- встановлення заборони на вільне користування майном страховика та прийняття страхових зобов'язань без дозволу Комітету в справах нагляду за страховою діяльністю;
- встановлення обов'язкового для виконання графіка здійснення розрахунків зі страхувальниками;
- прийняття рішення про ліквідацію або реорганізацію страховика [3].

Зрозуміло, що поняття «санації» як і більшість правових явищ досліджувалося науковцями, правниками різних сфер науки.

Зокрема, Терещенко О. О. зазначає, що санація – це система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових і соціальних заходів, які спрямовані на досягнення або відновлення платоспроможності, ліквідності і конкурентоспроможності підприємства-боржника у довгостроковому періоді [4].

Титова М. В. вважає, що санація – оздоровлення неплатоспроможного боржника, надання йому фінансової допомоги з боку власника майна, кредиторів та інших юридичних та фізичних осіб, спрямовані на підтримку діяльності боржника і запобігання його банкрутства [5].

Проаналізувавши вище зазначені положення, можна сформувати таке визначення санації, а саме санація – це система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових та соціальних заходів, спрямованих на досягнення чи відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості та конкурентоспроможності підприємства-боржника в довгостроковому періоді, а також задоволення вимог кредиторів в повному або частковому обсязі.

Основною ідеєю санації є фінансове оздоровлення підприємства, недопущення ліквідації потенційно перспективних підприємств. Тобто основною умовою проведення санації є визначення його санаційного потенціалу – санаційної спроможності, яка передбачає аналіз причин виникнення кризових ситуацій на підприємстві, можливості їх подолання та відновлення його ефективної діяльності.

На сьогодні не розроблено єдиної методики економічного обґрунтування санаційної спроможності підприємства, тому можуть використовуватися різні методики визначення цього показника. Хоча здійснення санації приносить позитивні ефекти окремим підприємствам та економіці в цілому, в Україні вона не користується великою популярністю. Причинами цього можуть бути недосконалість законодавства, механізму здійснення санації, незацікавленість підприємців у відновленні діяльності кризового підприємства, оскільки банкрутство, на їхню думку, є легшим і менш збитковим шляхом.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – № 19–20. – № 21–22. – Ст. 144.
2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 22.12.2011 р. Із змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 32–33. – Ст. 413.

3. Про страхування : Закон України № 85/96-ВР від 07.03.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18.
4. Терещенко О. О. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.
5. Колісник М. К. Фінансова санація і антикризове управління підприємством : навч. посіб. / М. К. Колісник, П. Г. Ільчук, П. І. Віблій. – К. : Кондор, 2007. – 272 с.